Promocija zavičajne zbirke narodne knjižnice u lokalnoj zajednici na primjeru Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović” Varaždin

Toljan, Dorotea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:540133

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Repository / Repozitorij:

ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2019/20.

Dorotea Toljan

Promocija zavičajne zbirke narodne knjižnice u lokalnoj zajednici na primjeru Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin

Diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Ana Barbarić, izv. prof.

Zagreb, lipanj 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

_____

(potpis)

Zahvaljujem svima koji su mi pomogli pri izradi ovoga rada svojim savjetima ili riječima podrške. Posebno hvala mojim roditeljima, koji su mi pružali nesebičnu potporu tijekom cijelog razdoblja studiranja te me bodrili uz drage prijatelje, i mojoj mentorici, izv. prof. Ani Barbarić, na pomoći i vodstvu.

Sadržaj

Sadržaj ii
1. UVOD 1
2. NARODNE KNJIŽNICE 2
3. ZAVIČAJNA ZBIRKA 5
3.1. Izgradnja fonda 7
3.1.1. Odabir knjižnične građe 7
3.1.2. Nabava građe 8
3.2. Razvrstavanje građe 9
3.3. Stručna obrada građe 12
3.4. Smještaj građe 13
3.5. Čuvanje i zaštita građe 14
3.6. Korištenje građe 15
3.7. Diseminacija obavijesti o građi 15
4. GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA „METEL OŽEGOVIĆ" VARAŽDIN 17
4.1. Povijest Knjižnice 17
4.2. Djelovanje Knjižnice 20
5. ZAVIČAJNA ZBIRKA GRADSKE KNJIŽNICE I ČITAONICE „METEL OŽEGOVIĆ" – WARASDINIENSIA 23
5.1. Odabir građe 23
5.2. Nabava građe 24
5.3. Razvrstavanje građe 25
5.4. Stručna obrada građe 25
5.5. Smještaj građe 26
5.6. Čuvanje i zaštita građe 27
5.7. Korištenje građe 27
5.8. Diseminacija obavijesti o građi 27
6. PROMOCIJA ZAVIČAJNE ZBIRKE *WARASDINIENSIE* 29
7. ZAKLJUČAK 42
8. LITERATURA 43

POPIS SLIKA 47

POPIS TABLICA 48

Sažetak 49

Summary 50

1. UVOD

Svijest o važnosti očuvanja i promicanja vlastite kulturne posebnosti odražava se kroz zavičajne zbirke.[1] U njima je uspješno inkorporirana sva kulturna raznolikost zavičaja – povijest, topografija, priroda, socijalno stanje, ekonomska i politička struktura, umjetničko stvaralaštvo, tradicija, običaji – sve ono od čega se identitet jedne lokalne zajednice sastoji, stoga je građu pohranjenu u njima važno učiniti dostupnom. Budući da se zbog neosporive vrijednosti građa zavičajne zbirke ne posuđuje izvan prostorija knjižnice, postavlja se pitanje na koje joj načine lokalna zajednica može pristupiti, koliko često i pod kojim uvjetima.

Od najranijih se vremena o sustavnom prikupljanju, nabavi, obradi, smještaju, čuvanju, korištenju zavičajne građe te pružanju obavijesti o njoj brinu narodne knjižnice, a posebno se dugom tradicijom vođenja zavičajne zbirke može pohvaliti upravo narodna knjižnica u Varaždinu – Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" Varaždin, koja je još 1968. godine javnosti predstavila Zavičajnu zbirku *Warasdiniensiu*. Koliko ju je često, na koje načine i u kojim uvjetima Gradska knjižnica promovirala u lokalnoj zajednici zadnjih pet godina, prikazat će ovaj rad.

Metodologija izrade ovoga diplomskog rada sastoji se od prikupljanja literature i dokumentiranih knjižničnih zapisa, njihova pregledavanja i proučavanja te brojnih razgovora s djelatnicima Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin.

[1] Usp. Tošić-Grlač, S. (2010). Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. U N. Breslauer (Ur.), Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu (str. 307–314). Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu. Str. 312.

2. NARODNE KNJIŽNICE

Dok je u baštinskim ustanovama (knjižnicama, muzejima, arhivima) osnivanje zavičajne zbirke tek mogućnost, u narodnim je knjižnicama to dužnost. Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (1999) nalažu:

> Članak 6. Svaka narodna knjižnica vodi zavičajnu zbirku, te stoga istražuje, skuplja, obrađuje, pohranjuje i daje na korištenje knjižničnu građu o topografiji, povijesnom, gospodarskom i kulturnom razvitku područja na kojemu djeluje, a izrađuje zavičajnu bibliografiju i središnji katalog. Ako općinska ili gradska narodna knjižnica nema uvjeta za obavljanje poslova iz stavka 1. ovoga članka, ove poslove ili njihov dio povjerava nadležnoj županijskoj matičnoj knjižnici ili drugoj bolje osposobljenoj općinskoj knjižnici.[2]

Člankom 10. propisano je da svaka središnja narodna knjižnica osim odjela za odrasle, odjela za djecu i mladež, studijske čitaonice, čitaonice dnevnog tiska, službe nabave i obrade knjižnične građe te informacijske službe s korištenjem baze podataka mora svakako imati i zavičajnu zbirku. Dakle, zavičajna je zbirka obvezna ustrojbena jedinica (središnje) narodne knjižnice, a s time se slažu i autori Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. Ipak, realna se situacija ne podudara uvijek sa zadanim propisima. Godine 2011. Tošić-Grlač i Hebrang Grgić provele su istraživanje u Republici Hrvatskoj kojim je utvrđeno da tek u dvjema županijama sve postojeće narodne knjižnice imaju i zavičajnu zbirku – u Šibensko-kninskoj (sedam knjižnica i zbiraka) te Istarskoj županiji (devet knjižnica i zbiraka). Također, rezultati njihova istraživanja pokazali su da unutar 210 narodnih knjižnica postoji 147 zavičajnih zbirki, što znači da 30% narodnih knjižnica ne može ispuniti odredbu propisanu Standardima (zbog nedostatka financijskih sredstava, prostora…) Zbog toga autorice upozoravaju da, čitajući Standarde, treba imati na umu kako oni predstavljaju idealnu sliku stanja kakvom treba težiti.

Narodne knjižnice kao javno dostupna kulturna, informacijska i obrazovna središta imaju veliku ulogu u životu svakog stanovnika lokalne zajednice. One svakodnevno svojim korisnicima omogućavaju i osiguravaju pristup širokom spektru znanja te informacijama u raznim oblicima, provode cjeloživotno učenje, koje je u današnjem modernom svijetu brzih promjena iznimno važno, te promiču pismenost i čitanje dajući na korištenje raznovrsnu građu pohranjenu u knjižničnim zbirkama. Osim toga važno je istaknuti da su na raspolaganju svim

[2] Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 58/99. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/1999_06_58_1071.html. (13. 4. 2020.)

članovima zajednice „bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje”[3], propisano je IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice. Za korisnike koji se iz nekog razloga ne mogu služiti redovitim uslugama i građom („za pripadnike jezičnih manjina, osobe s tjelesnim oštećenjima, bolesnike u bolnicama ili zatvorenike”[4]) narodne su knjižnice dužne organizirati posebne službe, građu i nositelje obavijesti kako bi sve skupine mogle ostvariti svoje potrebe, nalaže UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice. Također, građa narodne knjižnice „mora odražavati tekuća kretanja i društveni razvitak te biti pamćenjem ljudskih stremljenja i mašte”[5], a ni na koji način ne smije promicati bilo kakvu ideološku, političku ili vjersku superiornost.

Zadaće i zadaci narodnih knjižnica definirani su međunarodnim (UNESCO-ovim manifestom za narodne knjižnice, IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice) i domaćim aktima (Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj), što je potrebno navesti jer se njihove odredbe automatski odnose i na njihove zavičajne zbirke, upozoravaju Tošić-Grlač i Hebrang Grgić (2011). One tumače kako je pojam zavičajne zbirke niži u odnosu na knjižnične zbirke, stoga se u zakonskim i podzakonskim aktima ne navodi eksplicitno.[6] Ono što sve narodne knjižnice svijeta moraju provoditi taksativno je pobrojeno u Manifestu:

1. stvaranje i jačanje čitalačkih navika kod djece od rane dobi;
2. podupiranje osobnog obrazovanja za koje se odlučuje pojedinac, kao i formalnog obrazovanja na svim razinama;
3. stvaranje mogućnosti za osobni kreativni razvoj;
4. poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih ljudi;
5. promicanje svijesti o kulturnom nasljeđu, uvažavanju umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija;
6. osiguranje pristupa kulturnim izvedbama svih izvođačkih umjetnosti;
7. gajenje dijaloga među kulturama i zastupanje kulturnih različitosti;
8. podupiranje usmene tradicije;
9. osiguranje pristupa građana svim vrstama obavijesti o svojoj zajednici;
10. pružanje primjerenih obavijesnih službi mjesnim poduzećima, udrugama i interesnim skupinama;
11. olakšavanje razvitka obavijesnih vještina i kompjuterske pismenosti;

[3] Indir, I. (2012). IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 55(1), str. 124.
[4] UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice. (1994). Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 37, 3/4, str. 251–254. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm. (15. 4. 2020.)
[5] *Ibid*.
[6] Usp. Tošić-Grlač, S., Hebrang Grgić, I. (2011). Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. U J. Leščić (Ur.), Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama (str. 51–64). Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Str. 55.

12. podupiranje i sudjelovanje u programima razvijanja pismenosti namijenjenima svim dobnim skupinama i iniciranje takvih programa, kad je potrebno.[7]

Kao dvije nedvojbeno glavne zadaće narodnih knjižnica autorice IFLA-inih smjernica izdvajaju zadaće iz Manifesta pod brojem devet i deset oblikujući ih terminološki kao „pružanje usluga korisnicima te osiguravanje pristupa građi koju knjižnica posjeduje bez obzira na medij na kojemu se ta građa nalazi."[8] Na analogan način zadaće tumači i hrvatski Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19, 98/19) govoreći o knjižničnoj djelatnosti kao javnoj službi koja uključuje „organiziranje i pružanje javnosti kulturnih, informacijskih, obrazovnih i znanstvenih uloga (…)"[9].

Osim uspješnog i redovitog obavljanja knjižničnih poslova – odabira knjižnične građe, uređivanja i stručne obrade građe, njezinoga smještaja, čuvanja i zaštite građe, davanja građe na korištenje te pružanja obavijesti njoj – svaka narodna knjižnica mora slijediti svoju misiju i viziju te ciljeve kako bi uspješno funkcionirala. Primjerice, mora nastojati unaprijediti knjižničnu djelatnost surađujući s drugim knjižnicama te kontinuirano pridobijati nove članove.[10] Također, treba se razvijati „kao sredstvo promoviranja društva znanja"[11], lokalne zajednice i njezine kulture. Uključenost u lokalnu kulturu, ističe Indir (2012), neophodna je.[12]

[7] UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice. (1994). Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 37, 3/4, str. 251–254. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm. (19. 4. 2020.)
[8] Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice, ur. Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb 2011. Str. 10.
[9] Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, Narodne novine, 69/2009.
[10] Usp. Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 58/99. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/1999_06_58_1071.html. (25. 4. 2020.)
[11] Strategija razvoja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj do 2015. godine. Nacrt prijedloga. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2014/01/Strategija-razvoja-narodnih-knji%C5%BEnica.pdf. (20. 4. 2020.)
[12] Usp. Indir, nav. dj., str. 125.

3. ZAVIČAJNA ZBIRKA

Zavičajna zbirka (engl. *local collection, local history collection, local studies collection,* njem. *Heimatskunde*) poseban je dio knjižničnoga fonda jer označava sustavno prikupljenu, uređenu i obrađenu građu

a) koja se svojim sadržajem odnosi na određeno zavičajno područje,
b) koja je objavljena, tiskana ili nastala na teritoriju zavičaja te
c) čiji su autori osobe rođene na tom teritoriju i/ili su ondje ostavili trag svojim intelektualnim djelovanjem.

Zbir je to nekoliko analogijskih tumačenja u kojima je ključna riječ *zavičaj*, koja se u području bibliotekarstva koristi kao stručan termin jer može obuhvatiti i uže (neko naseljeno mjesto) i šire (neku pokrajinu) područje, a zavičajna zbirka zahvaća ili uži ili širi opseg teritorija. Uzimajući to u obzir, Vuković-Mottl (1975) zavičajne zbirke dijeli na lokalne i regionalne. To znači da ako određena knjižnica odluči pokrivati područje grada ili sela, njezina će zbirka biti lokalna, ali ako opseg teritorija proširi na okolne općine ili šire, zbirka će postati regionalna, odnosno subregionalna (lokalna + granične općine) ili regionalna (cijela pokrajina, kao naprimjer županija). [13] Većina knjižnica prihvatila je administrativno-teritorijalnu podjelu zemlje kao kriterij za određivanje teritorija zavičajne zbirke, no neke su ipak odabrale geografske ili pak historijske granice (primjerice, zbirka *Ragusina* u Dubrovniku).

Među prvima je zavičajnu zbirku definirala upravo Vuković-Mottl, govoreći kako zbirku sam naziv dobro karakterizira „jer ona sabire sav bibliotečni materijal koji se u bilo kojem smislu odnosi na zavičaj."[14] Na tom su je tragu definirali i mnogi drugi. Primjerice, Tošić-Grlač i Hebrang Grgić (2011) u svome radu navode kako zavičajna zbirka „označava zbirku odabrane, prikupljene, sređene i obrađene građe bilo koje vrste koja se svojim sadržajem odnosi na određeno zemljopisno područje" [15], na mrežnom portalu Hrvatske enciklopedije Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža" definirana je kao „zbirka knjiga i druge građe čiji se sadržaj odnosi na određenu zemljopisnu, političku, etničku, povijesnu kulturnu i gospodarsku sredinu, najčešće na mjesto i/ili pokrajinu u kojoj je smještena knjižnica koja

[13] Usp. Vuković-Mottl, S. (1975). Zavičajna zbirka. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 21(1/4), str. 18.
[14] *Ibid*., str. 17.
[15] Tošić-Grlač; Hebrang Grgić, nav. dj., str. 52.

zbirku osniva i izrađuje”[16], a prema Preporukama za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu (2009) zavičajna je zbirka „sustavno prikupljena, uređena i obrađena knjižnična građa koja se svojim sadržajem odnosi na zavičaj.”[17] Tek joj u širem smislu, dodaju autori Preporuka, pripada i građa koja je objavljena, tiskana ili nastala na teritoriju zavičaja. Književni povjesničar i kritičar Ilija Pejić (1996) pri formiranju svoje definicije dolazi do zaključka da je zavičajna zbirka

> posebna zbirka jer skuplja, obrađuje, smješta, čuva i daje na korištenje tiskanu ili na drugi način umnoženu građu o nekom području (primarna), građu izdanu bilo gdje u svijetu, a stvorili su je ljudi koji su na bilo koji način vezani uz taj kraj te publikacije koje su izdane ili pak tiskane na tom lokalitetu (sekundarna građa).[18]

Iz navedenih tumačenja pojma *zavičajna zbirka* proizlazi zaključak da zavičajna zbirka sabire svu knjižničnu građu koja se u bilo kojem smislu odnosi na specifičan lokalitet.

Sadržajno su okviri zavičajne zbirke vrlo široki – obuhvaćaju povijest jednog lokaliteta, njegovu topografiju, prirodu, socijalno stanje, ekonomsku i političku strukturu, umjetničko stvaralaštvo, znamenite građane, tradiciju, običaje i mnoge druge oblike njegova života, navodi Vuković-Mottl.[19] Prikupljanjem građe takvoga tipa osvješćuje se, ali i osnažuje, pripadnost jednoj kulturnoj, povijesnoj i geografskoj sredini, čuva i obogaćuje identitet lokalne zajednice te omogućuje upoznavanje zavičaja od njegova nastanka do suvremenog doba. Sve to zavičajnu zbirku čini pravim nacionalnim blagom određene sredine te mjestom očuvanja kulturne baštine, ali i dragocjenim izvorom mnogim znanstvenicima za istraživanje te nepresušnim vrelom za proučavanje. Ona ima znanstvenu, dokumentacijsku, povijesnu, umjetničku i praktičnu vrijednost.

[16] Zavičajna zbirka. Hrvatska enciklopedija. URL: https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66968#top. (3. 4. 2020.)
[17] Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. (2009). URL: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf. (3. 4. 2020.)
[18] Pejić, I. (1996). Zavičajna zbirka narodne knjižnice „Petar Preradović” Bjelovar. Bjelovar: Prosvjeta. Str. 9.
[19] Usp. Vuković-Mottl, nav. dj., str. 17.

3.1. Izgradnja fonda

Izgradnja knjižne zbirke iznimno je važan postupak u knjižničnome poslovanju jer je zbirku potrebno kontinuirano razvijati kako bi se korisnicima pružio stalan izbor nove građe te kako bi se zadovoljile potrebe novih službi i osigurala usklađenost s promjenama vezanim uz njihovo korištenje.[20] Zbog toga UNESCO u svom manifestu preporučuje da svaka narodna knjižnica, u skladu s međunarodnim dokumentima, izradi svoje smjernice za izgradnju zbirke te ih javno objavi. Izgradnja se prema Tadić (1994) sastoji od nekoliko faza: istraživanja zajednice korisnika i njezinih potreba, plana nabave, selekcije građe, postupaka nabave, pročišćavanja fonda i evaluacije.

Najprije se istražuje zajednica korisnika (koliko članova knjižnica trenutno ima te kojoj dobnoj, obrazovnoj, rodnoj, kulturnoj i povijesnoj skupini pripadaju) kako bi se mogao oblikovati plan nabave, a radi izgradnje zavičajne zbirke potrebno je proučiti i različitu dokumentaciju te istražiti tiskarsku i izdavačku produkciju, pri čemu je neizostavna suradnja s različitim institucijama, antikvarijatima te privatnim osobama. Mesić (1988) upozorava kako prije prikupljanja zavičajne građe treba izraditi i osnovnu dokumentaciju, u koju ubraja „nacrt tezaurusa u obliku kataloga imena i relevantnih pojmova, listu značajnih datuma u povijesti mjesta, popis izdavača u regiji ili općini te adresar institucija koje izdaju ili za internu upotrebu tiskaju raznovrsne materijale".[21] Tijekom izgradnje zbirke oblikuje se i desiderata – kartoteka željene građe, nakon čega knjižničari odabiru publikacije za nabavu vodeći se načelom vrijednosti i potražnje te uzimajući u obzir kriterije poput ugleda autora ili nakladnika, novosti, primjerenosti ili relevantnosti teme, opremljenosti bibliografskim podacima, kazalima (…)[22]. Ako je građa sadržajno vezana uz zavičaj, u njem objavljena ili djelo zavičajnika, za ustanove koje vode zavičajnu zbirku ima nesumnjivo veliku vrijednost.

3.1.1. Odabir knjižnične građe

Što se tiče prikupljanja građe tiskane u zavičaju, knjižnice biraju jedan od dvaju pristupa. Prema prvom prikupljaju svu građu koja je bilo kada tiskana na području zavičaja, a prema drugom ne prikupljaju građu tiskanu (na području zavičaja) nakon 1945. godine. To znači da ako neka tiskara na području Varaždinske županije ove godine otisne publikaciju o poslovnoj

[20] Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice, ur. Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb 2011. Str. 66.
[21] Mesić, Đ. (1988). Građa i informacije u zavičajnim zbirkama narodnih knjižnica i načini prikupljanja. Informatologia Yugoslavica, 20(3-4), str. 213.
[22] Usp. Tadić, K. (1994). Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja. Str. 40.

ekonomiji, koja se sadržajno ne vezuje uz zavičaj niti je djelo zavičajnika, publikacija neće ući u Zavičajnu zbirku *Warasdiniensiu*. Takva praksa odabira građe za zavičajnu zbirku posljedica je komercijalizacije tiskarstva nakon Drugog svjetskog rata, inovacije zbog koje su lokalne tiskare prestale biti znakom kulturnoga razvitka. Također, od 1956. Zakon o knjižnicama člankom 37. obvezuje svakog nakladnika da u roku od 30 dana nakon završetka tiskanja besplatno i o svom trošku dostavi jedan primjerak građe ne samo Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici već i matičnoj knjižnici, stoga velik broj knjižnica odbacuje kriterij tiskarstva pri odabiru građe za zavičajnu zbirku.

3.1.2. Nabava građe

Prije same akcesije odvija se predakcesija, odnosno niz postupaka kojima se provjerava vjerodostojnost podataka i status željene publikacije (primjerice, je li publikacija već dio knjižničnoga fonda, koliko primjeraka postoji, je li naručena ili u fazi obrade). Važno je napomenuti kako se za zavičajnu zbirku ne nabavlja samo suvremena već i stara građa, što znači da postoje dva tijeka nabave: tekući i retrospektivni. Pritom prednost svakako treba dati tekućoj nabavi, uz postupno retrospektivno popunjavanje fonda, a radi kontinuiranog popunjavanja nužna je suradnja voditelja nabave i informatora za pojedinu struku.[23]

Četiri su osnovna oblika nabave: kupnja, zamjena, dar i obvezni primjerak. Kupnja je najsigurniji način ostvarenja zacrtanog plana nabave, stoga je jedini oblik zastupljen u svim knjižnicama. Njome se najčešće pribavlja tekuća izdavačka produkcija: knjige, periodika i razglednice, ali otkupljuje se i stara građa te fotokopije i snimke.[24] Ako neki važni primjerci knjižnici nisu ni na koji način dostupni, u zbirku se ulaže fotokopija uz pismeno odobrenje vlasnika originala, što je dozvoljeno samo u zavičajnim zbirkama, upozoravaju autori Preporuka. Zamjena zavičajne građe ne provodi se često, a predmeti razmjene uglavnom su bibliografske informacije i fotokopije.[25] U izgradnji zbirke oduvijek su veliku ulogu imali darovi, rado prihvaćeni oblik nabave. Oni čine većinski dio kolekcija i naših i svjetskih zavičajnih zbirki, a razlikujemo ih kao slučajne ili netražene te izazvane ili tražene.[26] Slučajni dospijevaju u knjižnicu željom darovatelja, a izazvani željom primatelja. Ponekad su iznimno vrijedni, no ima i onih kojih se građani samo žele riješiti – nepotrebnih, u lošem fizičkom

[23] Usp. Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. (2009). URL: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf. (30. 4. 2020.)
[24] Usp. Mesić, nav. dj., str. 214.
[25] *Ibid*., str. 214.
[26] Usp. Tadić, nav. dj., str. 31.

stanju, s velikim troškovima obrade, kojima zbog veličine ili količine knjižnica ne može osigurati smještaj… Problem mogu predstavljati i sami darovatelji koji, iako uglavnom dobronamjerni, ponekad imaju zahtjeve koje nije moguće ispuniti. Da bi darovi uopće bili prihvaćeni, moraju biti u skladu s nabavnom politikom knjižnice kojoj se daruju. Darovateljima bi trebalo pismeno zahvaliti, čak i ako se darovana građa odbija, no istraživanja pokazuju kako to i nije čest slučaj. Prema rezultatima ankete koju je 2011. godine provela Hebrang Grgić samo 17% knjižnica u slučaju neprihvaćanja dara darovateljima uručuje pismenu zahvalu i obrazloženje odbijanja dara, dok 79% to čini usmeno.[27] Veliku vrijednost za tekuću nabavu ima obvezni primjerak. Svaka lokalna uprava ima pravo za svoj teritorij uvesti i lokalni obvezni primjerak, no to se iznimno rijetko događa, a donošenje takve odluke, upozorava Mesić, zahtijevalo bi istraživanje učestalosti prikupljanja efemerne građe koja u tom trenutku ima nižu informacijsku vrijednost te načina podsjećanja sudionika u informacijskom lancu na obavezu dostavljanja primjeraka polupublikacija i efemerne građe.[28]

Budući da građa zavičajne zbirke ne može izgubiti vrijednost, njezin fond nije potrebno pročišćavati (osim u nekim iznimnim situacijama), no evaluacija se provodi.

3.2. Razvrstavanje građe

Mnogi tvrde da je nabava građe jedna od najkompleksnijih funkcija zavičajne djelatnosti jer se upravo za zavičajnu zbirku nastoji prikupiti sva postojeća građa u svim formatima i na svim medijima. Raznovrsnu građu različiti knjižničari različito razvrstavaju, a većina hrvatskih narodnih knjižnica prihvaća tipologiju Đ. Mesić prema kojoj se građa razvrstava u devet osnovnih skupina:

1. monografije:
   a) sadržajno vezane uz zavičaj
   b) vezane uz zavičaj s obzirom na izdavanje
2. serijske publikacije:
   a) sadržajno vezane uz zavičaj
   b) vezane po izdavanju
3. rukopisi djela znamenitih građana
4. muzikalije vezane uz kraj
5. planovi mjesta, geografske karte
6. zvučna građa
7. slikovna građa (likovni radovi, reprodukcije, portreti, fotografije, razglednice)

[27] Usp. Hebrang Grgić, I. (2011). Dar kao način izgradnje zbirki u hrvatskim narodnim knjižnicama. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 54(3), str. 105.
[28] Usp. Mesić, nav. dj., str. 214.

8. polupublicirana građa:
a) znanstvene i stručne pulupublikacije,
b) društveno političke publikacije (materijali sa sjednice),
c) katalozi, prospekti, sadržaji, programi i izvještaji o radu privrednih organizacija te
9. efemerna građa (plakati, leci, ulaznice, upute za korištenje proizvoda, cjenici…).[29]

Pregledna tipologija iz osamdesetih godina koju je Mesić ponudila polazeći od radova B. Filo pokazala se praktičnom i sustavnom, no sve manje odgovara današnjem društvu. Brz razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija mijenja dosadašnji način života i pred knjižničare stavlja nove izazove. Pojavljuju se novi mediji, razvijaju se novi oblici učenja i prenošenja informacija, mijenjaju se načini poslovanja i komunikacije, stvara se novo društvo i oblikuje nova kultura (digitalna). Sve to današnje knjižnice potiče na unapređenje poslovanja u skladu sa zahtjevima digitalnog doba te na stvaranje novih usluga kako bi uspješno odgovorile na potrebe novih naraštaja. Iako im se zbog digitalne revolucije često proriče propast, one ipak uspijevaju ići ukorak s vremenom i opstaju. Autori Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu 2009. zastarjelu tipologiju proširuju te knjižničnu građu zavičajne zbirke razvrstavaju unutar osam velikih skupina i nekoliko podskupina:

1. **Tiskane publikacije**
   a) **Monografske publikacije koje govore o zavičaju:**
      - u cijelosti sadržajno vezane uz zavičaj
      - mogu sadržavati samostalne priloge o zavičaju (npr. zbornici)
      - ili mogu sadržavati samo neke podatke o zavičaju (npr. enciklopedije, biografski leksikoni, bibliografije, udžbenici, putopisi itd.)

   b) **Monografske publikacije koje sadržajem nisu vezane uz zavičaj:**
      - knjige lokalnih nakladnika i tiskara, preporučuje se skupljati knjige tiskane zaključno s 1945. godinom
      - knjige znamenitih ljudi – umjetnika, znanstvenika, sportaša, političara i dr. koji po mjestu rođenja ili stanovanja pripadaju zavičaju. Preporučuje se da knjižnice, s obzirom na teritorij koji pokriva zavičajna zbirka i koncentraciju uglednika na tom području, donesu interna pravila u kojima će biti definirano tko će od njih biti zastupljen u zbirci

   c) **Serijske publikacije (časopisi, novine, godišnjaci)**
      - lokalne novine i časopisi koji su svojim sadržajem u cijelosti vezani za zavičaj
      - novine, časopisi, godišnjaci koji izlaze na području zavičaja, ali sadržavaju samo pojedine priloge o zavičaju jer su namijenjeni širem području
      - novine, časopisi, godišnjaci koji ne izlaze na području zavičaja, a donose članke o zavičaju

[29] Mesić, nav. dj., str. 213.

d) Sitni tisak

- od tiskanih dokumenata u zavičajnu zbirku ulaze plakati, letci, programi pojedinih priredaba, pozivnice, ulaznice, posjetnice koje se odnose na politički, društveni, gospodarski, kulturni i sportski život zajednice i doprinose cjelovitosti zavičajne građe

2. **Rukopisna građa**: rukopisi znamenitih zavičajnika, njihova prepiska, dnevnici i bilješke

3. **Polupublikacije** (interni dokumenti koji su se tiskali ili umnažali jeftinijim tehnikama u ograničenim količinama; građa koja nije obuhvaćena Zakonom o obveznom primjerku)
   a) Društveno-političke polupublikacije (materijali sa sjednica, zapisnici, društveni planovi i proračuni, završni računi, itd.)
   b) Polupublikacije pojedinih trgovačkih društava, ustanova i gospodarskih udruženja (katalozi, prospekti, sadržaji, programi, izvješća o radu)

4. **Kartografska građa**: sve vrste geografskih i tematskih karata koje se odnose na zavičaj (topografske, geološke, povijesne, hidrografske, meteorološke, fitogenetske, zoografske, jezične, prometne i panoramske), planovi gradova, urbanistički planovi, tlocrti i atlasi

5. **Note**: note glazbenih djela tematski vezanih uz zavičaj, note najpoznatijih zavičajnih kompozitora

6. **Audio, vizualna i audiovizualna građa**
   a) zvučna građa (gramofonska ploča, audio kazeta, kompaktni disk-CD) može biti glazbena ili govorna, sadržava kompozicije lokalnih kompozitora, glasove lokalnih umjetnika pjevača, narodnu glazbu zavičaja, književna djela o zavičaju, usmenu književnost (narodne pjesme, priče, zagonetke, pitalice nastale na području zavičaja), intervjue s poznatim zavičajnicima, govore istaknutih političara, književnika i dr.
   b) vizualna građa (grafike, crteži, portreti, reprodukcije slika, fotografije, razglednice, čestitke)
   c) audiovizualna građa (videokazeta i DVD): dokumentarni filmovi o zavičaju i njegovim ljudima, televizijske emisije, videozapisi značajnih kulturnih i sportskih događaja itd.

7. **Elektronička građa** (CD ili interaktivni kompaktni disk, CD-ROM ili kompaktni disk s iščitanom memorijom, foto CD ili foto kompaktni disk) te

8. **Preformatirana građa** (građa koja nastaje kad se određeni sadržaj prenosi s jednog formata na drugi fotokopiranjem, mikrofilmiranjem ili digitaliziranjem).[30]

Dok su monografske i serijske publikacije te sitni tisak u tipologiji Đ. Mesić zasebne skupine (prva, druga i deveta), Preporuke ih smještaju unutar skupine tiskovina. Također, autori tih uputa dodatno pojašnjavaju uvjete ulaska u skupinu te navode primjere, čime se rješavaju moguće dvojbe pri razvrstavanju građe te stvara zorniji prikaz. Polupublikacije su u

[30] Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. (2009). URL: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf. (19. 5. 2020.)

Preporukama jasno definiran pojam, a podijeljene su na društveno političke publikacije te polupublikacije pojedinih trgovačkih društava, ustanova i gospodarskih udruženja, čime se sličan sadržaj okuplja na jednom mjestu (skupine osmog b, c i d iz tipologije Đ. Mesić). Skupina kartografske građe više ne obuhvaća samo planove mjesta i geografske karte već i urbanističke planove, tlocrte, atlase te tematske karte. Zvučna (audio) i slikovna (vizualna) građa okupljene su u šestoj skupini, a pridodana im je i audiovizualna građa. Nove su u odnosu na tipologiju iz osamdesetih skupine elektroničke (namijenjene uporabi pomoću računala) te preformatirane građe, koja nužno nastaje kada nije moguća nabava originalnog primjerka, kada treba omogućiti pristup staroj i rijetkoj građi čiji je izvornik lako oštetiti te kada je cilj povećati dostupnost građe u drugim oblicima.

3.3. Stručna obrada građe

Jedan je od najvažnijih preduvjeta za dostupnost i transparentnost zavičajne zbirke temeljito obrađena građa zbirke, što se postiže sljedećim postupcima obrade:

1. inventarizacijom
2. klasifikacijom
3. predmetnom obradom
4. katalogizacijom te
5. signiranjem.

Inventarizacija je postupak kojim pristigla građa postaje dio knjižnične imovine, a obavlja se ručnim ili računalnim uvođenjem posebne knjige inventara za svaku vrstu građe zavičajne zbirke (jedne za monografske publikacije, jedne za serijske…). U inventarnu se knjigu osim tekućeg broja upisuje „datum, prezime i ime autora publikacije, naslov publikacije, mjesto izdanja, nakladnik i godina, način nabave i naziv dostavljača, podatak o tome je li jedinica unikat ili dubleta, cijena, signatura, a predviđen je i prostor za napomenu", navodi Tadić.[31] Zahvaljujući takvoj evidenciji knjižnici su dostupni podaci o brojnom stanju ukupnog fonda zavičajne zbirke te pojedine vrste građe.

Sadržajna obrada obuhvaća klasifikaciju (ili stručenje) i predmetnu obradu. Klasifikacija je „postupak dijeljenja, raspoređivanja, razvrstavanja ili ususta vljivanja knjižnične građe u skupine ili vrste prema određenim kriterijima"[32], a stara je koliko i

[31] Usp. Tadić, nav. dj., str. 50.
[32] *Ibid*., str. 95.

knjižnice jer su one otpočetka građu razvrstavale prema njezinu sadržaju, i to prema odabranu sustavu. Danas se u Hrvatskoj uglavnom klasificira prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK), no postoje i alternative – Deweyeva decimalna klasifikacija (DDK), koju koristi većina britanskih i američkih knjižnica, Klasifikacija Kongresne knjižnice u Washingtonu (LLC – Library of Congress Classification, Ekspanzivna (elastična) klasifikacija C. A. Cuttera (EC) i druge.

Svrha je predmetne obrade utvrditi predmet, odnosno temu određene publikacije, ne uzimajući u obzir stručno područje kojemu ta tema pripada, dok je konačan cilj izrada predmetnog kataloga koji će pružiti mogućnost pretraživanja fonda na osnovu predmetnica. Kako bi se postupak mogao dosljedno provesti, potrebno je slijediti pravila za predmetnu obradu i izradu predmetnog kataloga, a Preporuke kao nužnost ističu vođenje načelom da predmetna odrednica bude adekvatna predmetu djela te načelom adekvatne programske podrške kako bi računalo prema odrednicama moglo pretražiti građu.

Katalogizacija je formalna obradba knjižnične građe, odnosno postupak popisivanja podataka bitnih za identifikaciju određenog primjerka. Obavlja se *de visu*, što znači na osnovi samog primjera, a svrhom joj biva izrada abecednog kataloga u koji se listići za katalogizirane publikacije slažu prema abecednom redu prezimena autora ili prema naslovu tih publikacija. Prema Pravilniku i priručniku za izradbu abecednih kataloga Eve Verone (svezak 1. i 2.) formiraju se odrednice i redalice te kataložni opis za monografske publikacije, dok se za ostale vrste građe primjenjuju specijalizirani međunarodni standardi za bibliografski opis (ISBD-i).

Nakon sadržajne i formalne obrade svaka jedinica knjižnične građe dobiva oznaku prema kojoj će zauzeti svoje mjesto na policama – signaturu.

3.4. Smještaj građe

Zavičajna građa mora biti izdvojena iz općeg fonda knjižnice, jasno je naznačeno u Preporukama, a smješta je se u posebnu prostoriju i/ili unutar staklenih ormara koji će se nalaziti u sklopu studijskog odjela ili spremišta. Knjige i časopisi zavičajne zbirke stavljaju se na police, rukopisne i stare knjige te godišta ili izresci pojedinih novina pohranjuju se u staklene ormare ili ladice nakon što ih se zaštiti posebnom ambalažom, audio(vizualna) i elektronička građa stavlja se u ladice s pregradama namijenjenim toj vrsti građe, geografske karte polažu se u posebne ormare (vodoravno) ili na posebne stalke (okomito), fotokopije se

ulažu u fascikle ili kartonske omote uz fond s originalima, a neuvezani sitni tisak stavlja se u albume pa ladice.[33]

3.5. Čuvanje i zaštita građe

Budući da se zavičajna građa čuva u svom originalnom obliku, potrebno ju je dodatno zaštititi, stoga se za nju pripremaju posebni prostori i osiguravaju posebni uvjeti. Zaštita i očuvanje građe propisani su člankom 7. Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, a na temelju članka 45. (NN 105/97, 5/98 i 104/00) uređen je i Pravilnik o zaštiti knjižnične građe koji člankom 3. nalaže:

> Knjižnice su dužne sustavno provoditi osnovne mjere zaštite svoje građe, i to zaštitu od: poplave, požara, provale, elementarnih nepogoda i ratnih razaranja. Osnovne mjere zaštite provode se postavljanjem odgovarajućih sigurnosnih sustava (protuprovalnih, vododojavnih, protupožarnih i sl.) prema posebnim propisima. Postavljeni sustavi, kao i električne, vodovodne i plinske instalacije moraju se redovito održavati.[34]

Svaki je ravnatelj samostalne knjižnice ili njezin voditelj prema članku 4. dužan donijeti Plan mjera za slučaj opasnosti iz članka 3. te odrediti osobu odgovornu za njegovo provođenje i, prema članku 7., osobu koja će brinuti o čistoći i zračenju prostora za pohranu i korištenje građe jer je knjižnična građa podložna različitim štetnim djelovanjima. Kako bi se štetni utjecaji vlage, topline, prevelikog i dugotrajnog utjecaja sunca, mehaničkog i kemijskog oštećenja, požara, prašine, bakterija, insekta i sličnog sveli na najmanju mjeru, autori Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu preporučuju sljedeće uvjete:

a) temperatura i vlažnost zraka
    a. temperatura prostorije u kojoj je zavičajna zbirka smještena treba iznositi 15–16 °C, maksimalno 18 °C, u radnim prostorijama 18–20 °C, a relativna vlaga zraka 60–70% ili 50–60%
    b. za posebnu građu poput fotodokumenata vlažnost zraka treba biti od 40 do 50%, dok za vrlo osjetljive zvučne dokumente 45–65% uz temperaturu 7–10 °C
    c. optimalni su uvjeti čuvanja zvučnih zapisa 18 °C i 40% RV, a optičkih diskova ispod 20 C i 40% RV
b) jačina rasvjete
    a. u čitaonicama 200–300 luksa
    b. u spremištu 50–200,

[33] Usp. Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. (2009). URL: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf. (27. 5. 2020.)

[34] Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, Narodne novine, 52/2005. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_04_52_1001.html. (27. 5. 2020.)

c. a tijekom izložbe 50–70 luksa po osam sati dnevno tijekom najviše 60–90 dana;

c) prostorije u kojima se čuva zavičajna građa
   a. u njima je nužno stalno pročišćavanje zraka
   b. ne smiju biti izložene izravnom utjecaju sunčevih zraka, stoga prozori trebaju biti od mat- ili obojenog stakla prekrivenog tamnim zastorima
   c. moraju biti osigurane od poplava
   d. mora ih se zaštiti od požara, stoga građu valja smjestiti najmanje 1,5 metara udaljenosti od izvora topline.[35]

Također savjetuju pregledavanje zavičajne građe svakih šest mjeseci sa svrhom utvrđivanja eventualnih oštećenja (u slučaju oštećenja zaštititi kartonskim kutijama ili restaurirati) te izvršavanje dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije prostora u kojima se građa nalazi svake godine. Radi osiguravanja trajnosti inventarne se knjige i katalozi mikrofilmiraju, vrijedna i rijetka građa čuva u trezorima, a kao oblik preventivne zaštite od propadanja i trajnijih oštećenja, u nastojanju da se građa osigura za buduće naraštaje, koristi se i digitalizacija zavičajne građe.

3.6. Korištenje građe

Korištenje knjižnične građe knjižnice uređuju svojim općim aktom, a upute o rukovanju građom te pravilima korištenja građe dužne su postaviti na vidljivo mjesto u prostoriji za korisnike, nalaže Pravilnik o zaštiti knjižnične građe.[36] Zavičajna građa smije se koristiti samo u prostorijama za rad u knjižnici, a naknada za oštećenu publikaciju određuje se prema njezinoj stvarnoj vrijednosti.

3.7. Diseminacija obavijesti o građi

Ponekad korisnik, unatoč postojanju i formalnih i stvarnih kataloga, ne uspijeva ostvariti svoj zahtjev, stoga postavlja upit o građi knjižničarima informatorima, a oni mu odgovaraju na četiri načina: kataložnim, bibliografskim, faktografskim te referalnim obavijestima. Kataložnim se obavijestima korisniku daje odgovor iz vlastitih knjižničnih kataloga u kojima on sam nije mogao pronaći građu ili, ako traženu građu knjižnica ne posjeduje, iz skupnog kataloga, dok ga se referalnim obavijestima upućuje na druge izvore, tumači Tadić.[37]

[35] Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. (2009). URL: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf. (27. 5. 2020.)

[36] Usp. Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, Narodne novine, 52/2005. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_04_52_1001.html. (27. 5. 2020.)

[37] Usp. Tadić, nav. dj., str. 144.

Bibliografskim obavijestima može saznati postoji li tražena građa, no ne i gdje se nalazi, a faktografskima samo određeni podatak.

Radi informiranja o fondu zavičajne zbirke knjižnice mogu samostalno ili u suradnji s drugim knjižnicama, srodnim ustanovama (zavičajnim muzejima ili udrugama, povijesnim arhivima) ili pojedincima organizirati izložbe zavičajne građe, književne večeri, predstavljanja publikacija, promocije novih jedinica građe, predavanja, znanstvene skupove, prezentacije, emisije… Karakteristične im teme pritom, savjetuju autori Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu zbirku, mogu biti:

- obljetnice (godišnjice rođenja, smrti i sl.) povijesnih osoba ili suvremenika značajnih za kulturni, znanstveni ili društveni život zavičaja,
- obljetnice lokalnih udruga, ustanova ili organizacija i sl.,
- godišnjice važnih događaja iz različitih područja života u zavičaju,
- obilježavanje suvremenih događaja u zavičaju (nove knjižnice, škole, priznanja i sl.),
- nove akvizicije (prinovljeni knjižnični zavičajni fond)
- posebnosti jedinica knjižnične zavičajne građe (*ex librisi*, marginalije, knjižni uvezi).[38]

Na taj se način kroz zavičajnu zbirku promovira lokalitet i njegova zajednica te se izaziva bolje razumijevanje i veće vrednovanje identiteta zajednice, što dovodi do stvaranja svijesti o važnosti očuvanja vlastite kulturne posebnosti. U svrhu promocije lokalne zajednice Tošić-Grlač predlaže i izradu interaktivne tražilice (primjerice, znamenitih osoba kraja) na internetskoj stranici knjižnice u kojoj se zavičajna zbirka nalazi, a posebno naglašava mogućnost turističke promocije zavičaja kroz izdavaštvo.[39] Izdavačka djelatnost knjižnice važan je oblik predstavljanja knjižnične zavičajne građe jer doprinosi marketinškoj djelatnosti knjižnice. Ta se građa može objaviti u katalozima cijelog knjižničnog fonda ili njegovih pojedinih cjelina te u biltenu prinova, a mogu se objaviti i katalozi izložba. U cilju popularizacije zavičajne zbirke autori Preporuka predlažu i stavljanje pretisaka starih razglednica karata ili kalendara u suvenirsku ponudu.

[38] Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. (2009). URL: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf. (28. 5. 2020.)
[39] Usp. Tošić-Grlač, nav. dj., str. 312.

4. GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA „METEL OŽEGOVIĆ" VARAŽDIN

Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" Varaždin najveća je knjižnica na području Varaždinske županije. Broji više od 280 000 jedinica knjižnične građe na različitim medijima i svoje cjelokupno bogatstvo fonda, informatizirano poslovanje te raznolike kulturološke i edukativne programe nudi korisnicima svih uzrasta.[40]

Ujedno je i prva gradska knjižnica i čitaonica na prostorima sjeverne Hrvatske, a svojim je djelovanjem u više od 180 godina postojanja Gradu Varaždinu pomogla ostvariti status kulturnog središta.

4.1. Povijest Knjižnice

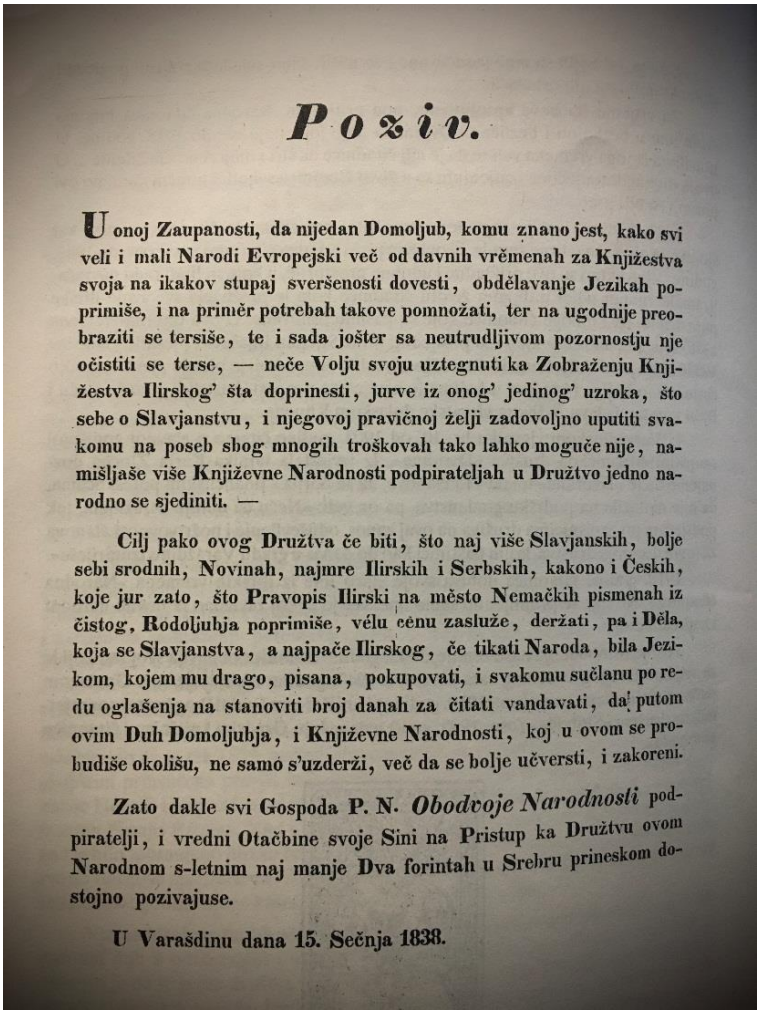
Svoj je profesionalni razvoj Gradska knjižnica započela 1947. godine, „izgrađujući fond na objedinjenim zbirkama triju narodnih knjižnica i čitaonica – prve hrvatske ilirske čitaonice (1838), Knjižnice R. K. U. D.-a „Sloboda" (1905) te Gradske pučke knjižnice (1919)."[41]

Prvu čitaonicu utemeljio je barun Metel Ožegović Barlabaševački i Belski[42] (1814–1890), zastupnik Hrvatsko-Ugarskog sabora i carski kraljevski dvorski savjetnik (v. Sliku 1.), danas jedno od najznačajnijih imena ilirskoga preporoda i kulturno-političke povijesti Hrvatske druge polovice XIX. stoljeća, osnivajući Družtvo narodno, a pritom su mu pomogli Henrik Hergović, Antun Račić, Mihajlo Koščec, Samuel Bužan, Pavao Manhardt, Josip Vidujević i Tomo Blažek.[43] Svrha novoosnovanog društva bila je, navodi Metel u pozivu za osnivanje čitaonice upućenom građanima Varaždina (v. Sliku 2.), nabavljanje novina, časopisa i knjiga, hrvatskih i svih drugih slavenskih naroda; i zaista su se u njihovim prostorima našla djela ne samo na hrvatskom već i na slovačkom, češkom, poljskom i ruskom jeziku.

[40] Usp. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović". O knjižnici. 2020. URL: http://knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=39&Itemid=75. (2. 6. 2020.)
[41] Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović". Povijest knjižnice. 2020. URL: http://www.knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=62&Itemid=111. (2. 6. 2020.)
[42] Usp. Fišer, E. (1995). Skica za portret Metela Ožegovića. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 107.
[43] Usp. Kraš, M. (1995). Neki momenti iz djelovanja Ilirske čitaonice. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 9.

Slika 1. Metel Ožegović.
Izvor: Metelgrad (hrvatska digitalna knjižnica Metelwin Digital Library). (2. 6. 2020.)

Poziv.

U onoj Zaupanosti, da nijedan Domoljub, komu znano jest, kako svi veli i mali Narodi Evropejski več od davnih vrěmenah za Književestva svoja na ikakov stupaj sveršenosti dovesti, obdělavanje Jezikah poprimiše, i na primĕr potrebah takove pomnožati, ter na ugodnije preobraziti se tersiše, te i sada jošter sa neutrudljivom pozornostju nje očistiti se terse, — neče Volju svoju uztegnuti ka Zobraženju Književestva Ilirskog' šta doprinesti, jurve iz onog' jedinog' uzroka, što sebe o Slavjanstvu, i njegovoj pravičnoj želji zadovoljno uputiti svakomu na poseb sbog mnogih troškovah tako lahko moguče nije, namišljaše više Književne Narodnosti podpirateljah u Družtvo jedno narodno se sjediniti. —

Cilj pako ovog Družtva če biti, što naj više Slavjanskih, bolje sebi srodnih, Novinah, najmre Ilirskih i Serbskih, kakono i Českih, koje jur zato, što Pravopis Ilirski na město Nemačkih pismenah iz čistog, Rodoljubja poprimiše, vélu cĕnu zaslužе, deržati, pa i Dĕla, koja se Slavjanstva, a najpače Ilirskog, če tikati Naroda, bila Jezikom, kojem mu drago, pisana, pokupovati, i svakomu sučlanu po redu oglašenja na stanoviti broj danah za čitati vandavati, da putom ovim Duh Domoljubja, i Književne Narodnosti, koj u ovom se probudiše okolišu, ne samo s'uzderži, več da se bolje učversti, i zakoreni.

Zato dakle svi Gospoda P. N. *Obodvoje Narodnosti* podpiratelji, i vredni Otačbine svoje Sini na Pristup ka Družtvu ovom Narodnom s-letnim naj manje Dva forintah u Srebru prineskom dostojno pozivajuse.

U Varašdinu dana 15. Sečnja 1838.

Slika 2. Poziv za osnivanje čitaonice u Varaždinu.
Izvor: Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin. (2. 6. 2020.)

Smještena na prvom katu palače Herzer, Ilirska je čitaonica djelovala od 1838. do 1843. godine, kada je zbog zabrane ilirskoga imena preimenovana u Narodnu čitaonicu, a potom u pomalo bezlično Dvorana (1847) za vrijeme Bachova apsolutizma. Razdoblje između 1852. i 1859. godine obilježio je stalan utjecaj germanizacije, čemu je doprinijelo i osnivanje varaždinskog društva Kasino 1873. (protuteže narodnom djelovanju Dvorane). U njem se govorilo: „Naše je društvo njemačko. U nas se čitaju samo njemačke knjige i novine, i svoje zapiske vodimo na njemačkom."[44] Ipak, sukob Dvorane i Kasina okončan je ujedinjenjem 1877. godine i tada je Dvorana preseljena u novu kazališnu zgradu, unutar koje se nekoliko puta premješta.

Tek 1918. ponovno postaje Narodna knjižnica, a 1947. ujedinjuje se s Gradskom pučkom knjižnicom, osnovanom 1919. godine, te knjižnicom Radničkog kulturno umjetničkog društva „Sloboda", osnovanom 1905. godine, u Gradsku knjižnicu i čitaonicu „Sloboda".[45] Početni korak u statusnom ustrojstvu Gradske knjižnice i čitaonice učinjen je 1961. godine proglašenjem za matičnu knjižnicu općine Varaždin, tvrdi Herceg (1995), no njezin su razvoj obilježile i brojne sadržajem bogate organizirane aktivnosti: književne večeri, predavanja, susreti s književnicima, promocije knjiga, izložbe knjiga i slika…[46] Također, već su se od 1946. uz vodstvo Vande Milčetić osnivale narodne knjižnice u okolnim naseljima – Bartolovcu i Gornjem Kućanu, a poslije u Knegincu i Jalžabetu.[47]

Gradska je knjižnica još od 1947. smještena na zapadnoj strani zgrade ondašnjeg Narodnog kazališta „August Cesarec" Varaždin (danas Hrvatsko narodno kazalište Varaždin), na današnjem Trgu slobode 8a, a potrebu za povećanjem prostora rješavala je osnivanjem odjela na drugim lokacijama. Od 1991. godine nosi ime svoga utemeljitelja.[48]

[44] *Ibid*., str. 13.
[45] Usp. Milčetić, V. (1995). Osnivanje Ilirske čitaonice u Varaždinu. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 5.
[46] Usp. Herceg, J. (1995). Razvoj Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda" od 1959. do 1988. godine s projekcijom razvoja do 2000. godine. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 89; 92.
[47] Usp. Kraš, M. (2019). Povijesni razvoj i djelovanje Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda" i „Metel Ožegović" Varaždin (1947. – 2007.). Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin, 30, str. 566.
[48] Usp. Katalog izložbe (15. 10. – 15. 11. 2018.) 180 godina Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, Varaždin 2018. Autorica teksta i postav izložbe: Andreja Toljan.

4.2. Djelovanje Knjižnice

Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" danas djeluje na trima lokacijama: na Trgu slobode 8a, gdje se nalazi Odjel za odrasle i najveći dio knjižničnoga fonda, u Vili Bedeković, čiji su korisnici prostora Odjel za djecu (još od godine osnutka – 1958), Odjel za mlade i Odjel strane literature, te u rubnom gradskom naselju na adresi Nikole Tesle 20 kao Ogranak Banfica. Njezin fond organiziran je u dvanaest zbirki – Posudbenu, Referentnu, Ilirsku, Zaštićenu zbirku, Zavičajnu zbirku *Warasdiniensiu*, Zbirku BDI (bibliotekarstvo – dokumentacija – informacija), Zbirku strane literature, Zbirku Zvonka Milkovića, Gustava Krkleca i Marijana Zubera, Zbirku periodike te dijafilmova.[49]

Odjel za odrasle, namijenjen učenicima srednjih škola, studentima i odraslima, središnji je odjel Knjižnice i sadrži najveći dio njezina fonda (prikazan na Slici 3.). U otvorenom je pristupu uglavnom zastupljena beletristika, školska lektira, publicistika, novija znanstveno-popularna i stručna literatura, dok su manje tražene knjige, dublete, knjige na ćirilici, one koje traže poseban nadzor i zaštitu (rjeđa izdanja), posljednji primjerci pojedinih izdanja, *reprint* izdanja, knjige nestandardnog, vrlo malog ili velikog formata te pojedine stručne skupine u cjelini koje su zastupljene manjim brojem naslova pohranjene u zatvorenom spremištu koje se proteže na tri kata.[50] Pojedine su knjižnične zbirke, nažalost, zbog nedovoljnog kapaciteta prostora smještene u radnim prostorima djelatnika – odjelima za nabavu i obradu građe, tajništvu, u kojem je i županijska matična služba, te u ravnateljevu uredu. U ulaznom je dijelu čitaonica dnevnog i tjednog tiska, a uz posudbeni je odjel smještena studijska čitaonica s bogatom referentnom zbirkom. Za korisnike je Odjel otvoren svakog radnog dana od 7.30 do 19.30 s četiri djelatnika na raspolaganju u svakoj smjeni, subotom od 9 do 13 sati.

Slika 3. Odjel za odrasle.
Izvor: Knjižnica.hr. (9. 6. 2020.)

[49] Usp. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović". Zbirke Gradske knjižnice. 2020. URL: https://knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=59&Itemid=109. (9. 6. 2020.)
[50] Usp. *Ibid.*

Odjel za djecu, smješten u Ulici Augusta Cesarca 10 (v. Sliku 4.), namijenjen je djeci osnovnoškolskog uzrasta i predškolske dobi te „bebama za koje se organiziraju igraonice dvaput tjedno".[51] Za Dječji je odjel, kako ga se popularno naziva, posebno odabran fond knjižnične građe na različitim medijima koji osim posudbenog fonda za djecu čini i Zbirka za roditelje (s odabranom pedagoškom literaturom), djeci primjerena građa iz Referentne zbirke i Zbirke strane literature, određeni časopisi iz Zbirke periodike te Zbirka neknjižne građe, koja prvenstveno obuhvaća građu na suvremenim medijima (CD, CD-ROM, DVD, Blu-ray). Danas je u Odjelu više od 40 000 knjiga, približno 2 600 jedinica građe i oko 600 igračaka, a dostupno je i računalo s pristupom internetu.[52]

U Odjelu za mlade, također smještenom u Vili Bedeković od osnutka (2007.), glavninu fonda čine stripovi, dok se manji dio odnosi na probrane knjige za mlade. Korisnicima su dostupna četiri računala s pristupom internetu, dva stola za četiri osobe te fotelje za opuštanje.

Na istom katu nalazi se i Odjel strane literature, u čijem su sastavu Zbirka strane literature, Zbirka *Judaica* te Zbirka multimedije. Najprije je osnovana Zbirka strane literature (1996.), čiji se fond sastoji od referentne građe, stručnih knjiga iz različitih područja, beletristike te časopisa na mnogobrojnim jezicima. Godine 2009. u fond je uvrštena Zbirka *Judaica*, koja je stigla iz SAD-a kao dar Židovske svjetske organizacije i sadrži oko šezdeset knjiga na engleskom jeziku.[53] Zbirku dijafilmova zamijenila je Zbirka multimedije, a glavninu njezina fonda čini glazbena građa.

Slika 4. Odjel za djecu, Odjel za mlade i Odjel strane literature.
Izvor: Varaždinske vijesti. (9. 6. 2020.)

[51] Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović". Odjel za djecu. 2020. URL: http://knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=51&Itemid=102. (9. 6. 2020.)
[52] Usp. Štimac, J. (2017). Narodne knjižnice u Varaždinskoj županiji. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" Varaždin. Str. 24.
[53] *Ibid*., str. 27.

Već je 1999. godine Gradska knjižnica planirala otvoriti ogranak u najnaseljenijem dijelu grada – na Banfici, no do realizacije je došlo 2002. godine (v. Sliku 5.) i tada je za početni fond izdvojeno iz Odjela za odrasle približno 4000 te iz Odjela za djecu oko 1000 knjiga.[54] Uz posudbeni dio organizirana je čitaonica dnevnog i tjednog tiska, a uređena je i manja studijska čitaonica s odabranom referentnom zbirkom.

Slika 5. Ogranak Banfica.
Izvor: Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" Varaždin. (9. 6. 2020.)

[54] *Ibid*., str. 25.

5. ZAVIČAJNA ZBIRKA GRADSKE KNJIŽNICE I ČITAONICE „METEL OŽEGOVIĆ" – WARASDINIENSIA

Zavičajna zbirka *Warasdiniensia* najvrednija je posebna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović".[55] Osnovana je, kao i Ilirska zbirka, 1968. godine, koju su obilježili značajni jubileji (130. godišnjica Ilirske čitaonice i obljetnica rođenja Vatroslava Jagića, 80. obljetnica rođenja Zvonka Milkovića…), a njezin naziv usvojen je prema podlisku profesora Ivana Milčetića starijeg iz časopisa *Vijenac*.[56]

Izniman je izvor za proučavanje svih segmenata života jer njezina građa prati rast lokaliteta općine Varaždin od samih početaka, objedinjujući na jednom mjestu knjižnu i neknjižnu građu te obuhvaćajući prirodne, geografske, socioekonomske, kulturne i umjetničke značajke tog područja.[57]

5.1. Odabir građe

Opseg teritorija Zavičajne zbirke *Warasdiniensie* kroz povijest se nekoliko puta mijenjao. U početku je zahvaćao područje sjeverozapadne Hrvatske: dio Hrvatskog zagorja, Međimurje i Podravinu, od 1974. do 1990. Varaždinsku i Međimursku županiju, a od 1990. pa sve do danas – područje Varaždinske županije, u kojoj su 22 općine i 6 gradova.

Prikupljanje građe započelo je još 1951. godine i tada je ona izdvajana iz varaždinskog Gradskog muzeja, gdje se nalazila sve dok nije dobila smještaj u studijskoj čitaonici Gradske knjižnice. Zavičajnom građom smatraju se:

a) djela tiskana u Varaždinu do 1945. godine,
b) djela čiji se sadržaj odnosi na odabrani opseg teritorija te
c) djela autora koji su rođenjem ili djelovanjem vezani uz Varaždin.

Iznimno su (kako bi se zaštitila zastarjela građa) u Zbirku uvršteni i autori koji su se na tom području školovali (primjerice, Ksaver Šandor Gjalski). Sastavljači antologija također su dio

[55] Toljan, A. (2019). Pregled razvoja zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin s naglaskom na njezine posebitosti. Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin, 30, str. 624.
[56] Usp. Kraš, M. (1995). Warasdiniensia – Zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda" Varaždin. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 64.
[57] Usp. Toljan, nav. dj., str. 624.

Zbirke, dok urednici knjiga, prevoditelji i lektori nisu. Kraći tekstovi poput predgovora, pogovora i bilježaka o piscu ne obrađuju se posebno. Ako se radi o stručnom tekstu objavljenom u zborniku, ulaže se kopija ili se u računalu naznačuje povezanost sa zavičajem.[58]

Nekoć su se u Zbirku uvrštavala i djela novih nakladnika („Katarina Zrinska", „Tonimir") kako bi se stekao uvid u nakladničku djelatnost na području Varaždinske županije, no taj se kriterij zbog povećane produkcije postepeno napustio. Za razliku od njih, izdanja institucija visokoga školstva (Fakulteta organizacije i informatike, Veleučilišta u Varaždinu…) i dalje se prate.

5.2. Nabava građe

Zbirku Warasdiniensiu uglavnom čine darovi te građa stečena obveznim primjerkom, dok se kupnja kao način nabave rijetko koristi, a zamjena gotovo nikad. Prema podacima pribavljenim od djelatnika iz Gradske knjižnice (v. Tablicu 1.) udio kupljene građe zadnjih se pet godina kretao između 8 i 10%, što znači da je udio darovane građe bio čak 90%, od kojih tek 5–10% otpada na građu stečenu obveznim primjerkom.

Tablica 1. Nabava građe za Warasdiniensiu.

Jedinice građe pribavljene ↓	KUPNJA	DAR	OBVEZNI PRIMJERAK	ZAMJENA
2015.	44	362	35	0
2016.	38	349	16	0
2017.	46	514	24	0
2018.	57	454	28	0
2019.	40	403	11	0

Često djelatnici Knjižnice ističu nužnost ostvarivanja dobre suradnje s gradskim ustanovama (Gradski muzej, Koncertni ured Varaždin) te kulturnim institucijama kako bi se pravovremeno mogao prikupiti materijal koji one izdaju. Primjerice, tijekom godina iznimna

[58] Usp. Štimac, nav. dj., str. 7.

se pažnja pridavala nabavljanju djela tiskanih u prvim varaždinskim tiskarama (Ivana Manliusa, Tomaša Trattnera, Ivana Sangille, Josipa Platzera, Ivana Krstitelja Stiflera), zbog čega se surađivalo s antikvarijatima, kolekcionarima…

5.3. Razvrstavanje građe

Zavičajna zbirka *Warasdiniensia* u svome fondu objedinjuje sve vrste knjižnične građe u svim formatima i na svim medijima, a sačinjavaju ga:

1. Monografske i serijske publikacije
2. Rukopisi
3. Polupublikacije
4. Kartografska građa (planovi grada, zemljopisne karte)
5. Notna građa
6. Slikovna građa (razglednice, fotografije)
7. Audiovizualna građa
8. Elektronička građa
9. Preformatirana građa te
10. Sitni tisak (leci, presavici, brošure, plakati, pozivnice, ulaznice).[59]

Navedene se skupine podudaraju se s onima iz tipologije autora Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu, što znači da Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" ide ukorak s vremenom te uspješno odgovara na zahtjeve digitalnog doba.

U Zbirci su najslabije zastupljene zvučna, audiovizualna te elektronička građa, a posebna se pažnja pridaje sitnom tisku, koji svjedoči o kulturnoj djelatnosti Grada.

5.4. Stručna obrada građe

Fond Zavičajne zbirke *Warasdiniensie* inventarizira se odvojeno od općeg fonda Knjižnice. Nekoć se za sve vrste građe koristila samo jedna inventarna knjiga, no danas postoje posebne knjige inventara za kupljenu i darovanu građu (od 2011. godine) te za

[59] *Ibid*., str. 7.

audiovizualnu, elektroničku građu i razglednice. Serijske publikacije inventariziraju se u zajedničkoj knjizi inventara s općim fondom Gradske knjižnice, dok se monografije inventariziraju u posebnoj knjizi inventara od 1993. godine.

Sistemska je obrada započela 1969. godine, nakon izrade mjesnog, abecednog i stručnog kataloga. Danas se građa Warasdiniensie obrađuje prema UDK međunarodnom klasifikacijskom sustavu, pri čemu je neizostavna uporaba publikacije *Univerzalna decimalna klasifikacija* koju je izdala Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2013. godine.

Fond je moguće pretraživati na osnovu formiranih predmetnih odrednica (primjerice, Varaždin, Novi Marof) i pododrednica (kao što su Varaždin – arheologija, Varaždin – arhitektura i slične), što uvelike olakšava pristup informacijama i građi bilo kojem korisniku.

Iako se od 1995. godine primjenjuje računalna obrada, i dalje se izrađuju klasični katalozi (zadnjih nekoliko godina samo mjesni) kako bi popisi građe bili dostupni i onima koji te tek navikavaju na računalnu tehnologiju, stoga je pretraživanje moguće i preko internog mjesnog kataloga na listićima. Građa se katalogizira prema Pravilniku i priručniku za izradu abecednih kataloga Eve Verone te ISBD-u.

Ispred svake signaturne oznake publikacije nalazi se oznaka VAR, koja pokazuje da se radi o posebnoj građi čije je korištenje dozvoljeno samo unutar prostorija Knjižnice.

5.5. Smještaj građe

Građa Warasdiniensie izdvojena je iz općeg fonda Knjižnice te je pohranjena na Odjelu za odrasle. Kao što autori Preporuka savjetuju, smještena je unutar staklenih ormara, koji se nalaze u sklopu tajništva i matične službe, no dio se (periodika i književnost) zbog nedovoljnog kapaciteta prostora nalazi na policama u zatvorenom spremištu.

Plakati se smještaju u velike omotnice i ulažu u posebno uske ladice, sitni se tisak najprije sprema u folije A3- i A4-formata, a potom u registratore, serijske se publikacije u obliku uvezenih knjiga ili snopića ulažu na posebne police, elektronička se građa nalazi u posebno izdvojenim kutijama unutar ormara.[60]

[60] Usp. Toljan, nav. dj., str. 630.

5.6. Čuvanje i zaštita građe

Prostorije u kojima se građa nalazi „zaštićene su od direktnog izlaganja suncu, redovito prozračivane te opremljene ovlaživačima zraka"[61], a zaštita građe postiže se i postupcima mikrofilmiranja te digitalizacije. Zahvaljujući Varaždinskoj banci koja je Knjižnici ustupila opremu (dva mikročitača) u 90-ima uspješno je presnimljeno oko 550 naslova, nakon čega je uslijedila i eksperimentalna digitalizacija zavičajnih novina 2004. godine, kada su kvalitetno digitalizirane *Varaždinske novosti* (1929–1941) i *Varaždinske vijesti* (1945–1961). Intenzivnije se s digitalizacijom krenulo 2008. godine nakon što su Gradski muzej i Državni arhiv ustupili novine koje su nedostajale, a do danas je digitalno obrađeno više od sto tisuća stranica ne samo novina već i najstarijih publikacija te ostale građe kojoj se može pristupiti na mrežnim stranicama Knjižnice.

5.7. Korištenje građe

Zavičajna građa smije se koristiti samo u studijskoj čitaonici Gradske knjižnice, propisano je člankom 35. u Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Gradske knjižice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin. Nije definirano koliko se jedinica građe može koristiti u jednom navratu, no sve se moraju vratiti do kraja radnog vremena, a prema članku 36. moguće ih je rezervirati za višednevni rad. Raritetnom i vrijednom građom treba oprezno rukovati kako ne bi došlo do oštećenja.

5.8. Diseminacija obavijesti o građi

Korisnika koji dolazi u Knjižnicu s jednostavnim upitom o građi dočekuje stručno i sposobno osoblje koje mu u vrlo kratkom vremenu kvalitetno odgovara na upit, dok se zahtjevniji upiti rješavaju uz prethodnu najavu na elektroničku adresu Knjižnice.

Budući da se građa Warasdiniensie ne posuđuje, korisnicima se pristup građi i uvid u fond Zbirke omogućuje organiziranjem raznih događanja. Priređuju se različite izložbe uz koje se izrađuju i katalozi, književne večeri, predstavljanja publikacija, znanstveni skupovi, radionice… Na taj način odvija se promocija Warasdiniensie u lokalnoj zajednici, a koliko ju je često, na koje načine i u kojim uvjetima Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović"

[61] *Ibid*., str. 630.

promovirala u suradnji s pojedincima, odgojno-obrazovnim ili kulturnim institucijama zadnjih pet godina, prikazat će sljedeće poglavlje.

6. PROMOCIJA ZAVIČAJNE ZBIRKE *WARASDINIENSIE*

Godine **2015.** Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" organizirala je deset predstavljanja novih publikacija koje su ispunjavanjem kriterija stekle pripadnost Zavičajnoj zbirci *Warasdiniensii*, svečanu dodjelu Književne nagrade „Katarina Patačić" te večer poezije i glazbe za osobe s invaliditetom. Tri je puta surađivala s nakladničkim kućama („Durieux", „Modernist", Algoritam) i Varaždinskim književnim društvom, a jednom sa Zajednicom udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije, Gradskom knjižnicom i čitaonicom „Gustav Krklec" Ivanec, Kulturnim centrom „Kalliopa" Našice, Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu te Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matković Jaca". Četiri su događaja bila popraćena glazbom, jedan čitanjem stihova te dva dramskim kazivanjem stihova, dok ih je ukupno bilo dvanaest:

1) Predstavljanje knjige *Zagreb Noir* skupine autora. Suradnja s Nakladničkom kućom „Durieux". Četvrtak, 5. ožujka 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
2) Predstavljanje nove zbirke pjesama *Pramenovi sjećanja* autorice Karoline Perec. Glazbeni dio programa. Četvrtak, 12. veljače 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
3) Predstavljanje knjige *Kaj je naše pitanje i naš odgovor, naša duša i naša popiefka* autorice Barice Pahić Grobenski. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom. Dramsko čitanje. Četvrtak, 26. ožujka u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
4) Predavanje *Zaboravljene Varaždinke* povodom Međunarodnog dana žena. Suradnja sa Zajednicom udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije. Ponedjeljak, 9. ožujka 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
5) Predstavljanje knjige *Jarilike* autora Matije Severa. Suradnja s Gradskom knjižnicom i čitaonicom „Gustav Krklec" Ivanec i Kulturnim centrom „Kalliopa" Našice. Četvrtak, 16. travnja 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
6) Predstavljanje knjige *100% društveni uzgoj* autorice Ive Tkalec. Suradnja s Algoritmom. Utorak, 31. ožujka 2015. u 19 sati, Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" Varaždin.
7) Predstavljanje pjesničke zbirke *Ribama domaćica* autorice Biserke Težački Kekić. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom. Dramsko čitanje. Četvrtak, 28. svibnja 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

8) Predstavljanje knjige *Jagode na bunkeru* autora Krunoslava Kruljca. Glazbeni dio programa. Četvrtak, 14. svibnja 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
9) Predstavljanje zbirke pjesama *Ljubav* autora Marka Lukića. Glazbeni dio programa. Četvrtak, 1. listopada 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
10) Svečana dodjela nagrade „Katarina Patačić" za najbolju knjigu na kajkavskom jeziku u 2014. godini. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 29. listopada 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2015.]
11) Predstavljanje knjige *Biti čovjek* autora Dragutina Pakšeca. Suradnja s Nakladništvom „Modernist". Četvrtak, 10. prosinca u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
12) Večer poezije i glazbe u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca) i Dana Grada Varaždina (6. prosinca). Suradnja s Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca". Glazbeni dio programa, čitanje stihova. Petak, 3. prosinca 2015. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

Gradska je knjižnica **2016.** godine organizirala više događaja nego prošle godine, i to čak pet puta u suradnji s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu, triput s Varaždinskim književnim društvom, dvaput s nakladničkim kućama (Hrvatska sveučilišna naklada, „Modernist") te jednom sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Kapucinskim samostanom u Varaždinu, Hrvatskom udrugom „Muži zagorskog srca" i Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca". Najviše je bilo predstavljanja novih publikacija (trinaest), no održalo se i jedno predavanje, jedan program u spomen, svečana dodjela Književne nagrade „Katarina Patačić" te večer poezije i glazbe. Tijekom sedam večeri čitali su se stihovi i odlomci, dok je njih četiri uveličao glazbeni dio. Ukupno je bilo sedamnaest događaja:

1) Svečano predstavljanje knjige pjesama *Doba nevremena* autora Ernesta Fišera. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Glazbeni dio programa uz sopran. Četvrtak, 10. ožujka 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
2) Književna večer autorice Sanje Željeznjak i predstavljanje zbirke kratkopriča *Prognoza za sjeverozapad*. Srijeda, 23. ožujka 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

3) Predstavljanje romana *Bitka* autora Alena Samboleca. Petak, 22. travnja 2016. u 19.30, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
4) Predavanje u čast 200. godišnjice rođenja akademika Mirka Bogovića (1816–1893) pod nazivom *Akademik Mirko Bogović i 19. stoljeće*. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Srijeda, 13. travnja 2016. u 18 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
5) Predstavljanje zbirke pjesama *(Ne)suglasja* autorice Miroslave Tušek. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Dramsko čitanje stihova. Petak, 27. svibnja 2016, u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
6) Predstavljanje knjige *Pobijedila sam leukemiju* autorice Marije Kumrić. Čitanje odlomaka. Četvrtak, 6. listopada 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
7) Program u spomen *Pjesnički Varaždin Zvonka Milkovića*. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Dramsko čitanje stihova. Petak, 30. rujna 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
8) Predstavljanje *Varaždinskog književnog zbornika* (svezak 18.). Suradnja s Varaždinskim književnim društvom. Četvrtak, 8. rujna 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
9) Predstavljanje knjige *Pristupite k njemu – kamenu živome* autora Bone Zvonimira Šagija. Suradnja s Kapucinskim samostanom u Varaždinu. Čitanje stihova. Utorak, 11. listopada 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
10) Predstavljanje knjige *Techno gost* autora mr. sc. Denisa Peričića. Četvrtak, 3. studenog 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2016.]
11) Predstavljanje knjige *Kalifornijski zapisi oca Ferdinanda Konšćaka iz Družbe Isusove* autorice prof. dr. sc. Mirjane Polić Bobić. Suradnja s Hrvatskom sveučilišnom nakladom. Četvrtak, 27. listopada u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2016.]
12) Svečana dodjela Književne nagrade „Katarina Patačić" za najbolju samostalnu knjigu na kajkavskom jeziku objavljenu u 2015. godini. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 20. listopada 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2016.]
13) Predstavljanje fantastično-humorističkog romana za veliku djecu *Rat smijehom* autora Željka Funde. Čitanje odlomaka. Četvrtak, 1. prosinca 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

14) Predstavljanje drugog dijela trilogije *Pregled povijesti kajkavske usmene književnosti (Vinko Žganec i njegovo doba)* autora mr. sc. Ivana Zvonara. Suradnja s Hrvatskom udrugom „Muži zagorskog srca". Čitanje stihova. Utorak, 2. studenog 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
15) Predstavljanje knjige/zbirke kratkih priča *Madona na prozoru* autora Tomislava Ribića. Suradnja s Nakladništvom „Modernist". Glazbeni dio programa. Četvrtak, 10. studenog 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2016.]
16) Predstavljanje knjiga *Eseji, prikazi… putopisi* i *Daj ruku* autorice Barice Pahić Grobenski. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Glazbeni dio programa. Petak, 24. studenog 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
17) Večer poezije i glazbe u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca) i Dana Grada Varaždina (6. prosinca). Suradnja s Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca". Glazbeni dio programa uz gitaru, čitanje stihova. Petak, 2. prosinca 2016. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

Godine **2017.** Knjižnica je triput surađivala s nakladničkim kućama („Tonimir", „Modernist") i Varaždinskim književnim društvom, a još više nego prošlih godina s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu – čak osam puta. Jednom je poslovala sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Glazbenom školom Varaždin, Tenis-klubom „Varteks" Varaždin, Udrugom „Ritam misli", Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca" te Varaždinskim filozofskim krugom Hrvatskog filozofskog društva. Osim četrnaest predstavljanja novih publikacija lokalnoj zajednici godinu je obilježio i jedan okrugli stol, komemorativna večer posvećena preminulom profesoru, već tradicionalna svečana dodjela Književne nagrade „Katarina Patačić" te večer poezije i glazbe povodom Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca) i Dana Grada Varaždina (6. prosinca). Glazba je pratila šest večeri, baš kao i dramsko kazivanje, a čitanje stihova tri. Zanimljivo je kako je jednom bio dostupan i tumač za gluhe, čime se praćenje događaja omogućilo i gluhim te nagluhim osobama. Ukupno je bilo osamnaest događaja:

1) Okrugli stol Koloman Rac (1863–1937), hrvatski klasični filolog i prevoditelj, u povodu 28. obljetnice smrti. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Petak, 3. ožujka 2017. u 18 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

2) Predstavljanje knjige *Zovu me Zeus* autorice Matilde Mance. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 23. veljače 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
3) Predstavljanje zbirke *Kaplja kiše* autorice Ružice Juras uz 90. rođendan. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom, Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu i Glazbenom školom Varaždin. Glazbeni dio programa uz KUD „Vila" Varaždin, čitanje stihova, tumač za gluhe osobe. Petak, 10. veljače u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
4) Predstavljanje knjiga *Snovi iz 53 noći i noć velikih baklja*; *Suglasja tla i oblaka* autorice Biserke Težački Kekić. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Dramsko čitanje stihova. Četvrtak, 30. ožujka 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
5) Predstavljanje zajedničke zbirke pjesama *Zapisano u zvijezdama* autorica Marine Radosavljević (Bakšaj), Maje Bakšaj i Slavice Bakšaj. Dramsko čitanje ulomaka. Četvrtak, 4. svibnja 2017. u 18.30, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
6) Predstavljanje knjige *Boško Kanoti, portret sportaša*. Suradnja s Tenis-klubom „Varteks" Varaždin i Nakladničkom kućom „Tonimir" Varaždinske Toplice. Četvrtak, 27. travnja 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
7) Predstavljanje zbirke pjesama *Svašatarica srca moga* autorice Gordane Igrec. Suradnja s Nakladništvom „Modernist". Glazbeni dio programa, dramsko čitanje stihova. Petak, 21. travnja 2017. u 20.30, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
8) Predstavljanje zbirki pjesama *Črna, crna* autora Milana Novaka i *?* autorice Ljubice Ribić. Suradnja s Udrugom „Ritam misli". Glazbeni dio programa. Četvrtak, 11. svibnja 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
9) Komemorativna večer posvećena preminulom prof. dr. sc. Joži Skoku. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 14. rujna 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
10) Predstavljanje zbirke pjesama *Patetika (Kanaan)* autora Tomislava Dretara. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Dramsko čitanje stihova. Četvrtak, 28. rujna 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
11) Predstavljanje knjige *Stazama školovanja* autorice Ivanke Kunić. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Dramsko čitanje ulomaka. Četvrtak, 19.

listopada 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2017.]

12) Predstavljanje knjige *Svijet u amfori, sedam eseja o poeziji Krešimira Bagića* autorice Đurđice Garvanović-Porobija. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 9. studenog 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2017.]
13) Svečana dodjela književne nagrade „Katarina Patačić" za najbolju samostalnu knjigu na kajkavskom jeziku objavljenu u 2016. godini. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 26. listopada 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2017.]
14) Predstavljanje knjige *Vršnjak svima* autora Marka Lukića. Glazbeni dio programa. Utorak, 21. studenog 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
15) Predstavljanje knjige/zbirke nagrađivanih kajkavskih pjesama *Odhajanja* autora Tomislava Ribića. Suradnja s Nakladništvom „Modernist". Gitaristički glazbeni dio, dramsko čitanje stihova. Srijeda, 15. studenog 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2017.]
16) Večer poezije i glazbe u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca) i Dana Grada Varaždina (6. prosinca). Suradnja s Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca". Glazbeni dio programa uz gitaru, čitanje stihova. Petak, 1. prosinca 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
17) Predstavljanje knjige *Vizionarske misli* autora Nikole Tesle. Izabrao, preveo i priredio Denis Peričić. Četvrtak, 30. studenog 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
18) Predstavljanje kajkavskoga versovnika *Soneti o smehu* autora Željka Funde. Suradnja s Varaždinskim filozofskim krugom Hrvatskog filozofskog društva. Čitanje stihova. Četvrtak, 14. prosinca 2017. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

I **2018.** godine Gradska je knjižnica surađivala triput s nakladničkim kućama (OceanMore, Hena com, „Tonimir"), no četiri puta s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu, pet puta s Varaždinskim književnim društvom, dvaput sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te jednom s Društvom turističkih vodiča i pratitelja grada Varaždina, Turističkom zajednicom grada Varaždina i Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca". Uz standardna predstavljanja novih publikacija (njih jedanaest),

svečanu dodjelu Književne nagrade „Katarina Patačić" te večer poezije i glazbe održalo se i jedno predavanje te program u spomen, ali i dva nova događaja u odnosu na prošle godine: besplatni razgled Knjižnice te znanstveni skup s izložbom. Glazba je pratila devet događaja, čitanje stihova pet, a dramsko kazivanje tri. Te je godine također bilo osamnaest događaja:

1) Predstavljanje knjige *Dimnjačarstvo i dimnjačari s posebnim osvrtom na grad Varaždin* autorice Željke Lukačević Dominko. Četvrtak, 8. veljače 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
2) Razgled Grada te Knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" povodom Međunarodnog dana turističkih vodiča. Suradnja s Društvom turističkih vodiča i pratitelja grada Varaždina i Turističkom zajednicom grada Varaždina. Subota, 24. veljače 2018. od 10 do 12 sati, Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović", grad Varaždin.
3) Predstavljanje zbirki poezije: *Tišina* autora Milana Novaka, *Ona* autorice Ljubice Ribić. Glazbeni dio programa, čitanje stihova. Četvrtak, 15. ožujka 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
4) Predstavljanje dvojezične zbirke haiku poezije *Sjaj i snovi – moj Varaždin* autorice Zlate Bogović. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu i Varaždinskim književnim društvom. Glazbeni dio programa uz sopran, dramsko čitanje stihova. Četvrtak, 8. ožujka 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
5) Predstavljanje zbirke poezije *Put do beskraja* autorice Draženke Bakšaj. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom. Glazbeni dio programa, čitanje stihova. Četvrtak, 19 travnja 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
6) Predstavljanje zbirke priča *Leptir, anđeo, grlice* autorice Ružice Marušić Vasilić. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom. Glazbeni dio programa, čitanje stihova. Četvrtak, 12. travnja 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
7) Predstavljanje *Varaždinskog književnog zbornika* (svezak 19.). Suradnja s Varaždinskim književnim društvom. Glazbeni dio programa uz klavijature, čitanje stihova. Četvrtak, 10. svibnja 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
8) Predstavljanje zbirke priča *Tijelo od snova (Priče buduće prošlosti)* autora Denisa Peričića. Suradnja s Izdavačkom kućom Hena com. Četvrtak, 13. rujna 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
9) Predstavljanje knjige *Sanjica Lacković* autora Darija Harjačeka. Suradnja s Nakladom OceanMore. Srijeda, 20. lipnja 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

10) Program Zvonku Milkoviću u spomen povodom 130. obljetnice rođenja i 40. obljetnice smrti. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Glazbeni dio na harmonici, dramsko čitanje. Četvrtak, 4. listopada 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
11) Predstavljanje knjige *Najte biti stiha* autorice Antonije Buljan-Filipović. Suradnja s Nakladničkom kućom „Tonimir". Glazbeni dio programa uz gitaru i muški kvartet, dramsko čitanje. Petak, 28. rujna 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
12) Znanstveni skup 180 godina Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Četvrtak, 11. listopada 2018. u 10 sati, Klub Europa media Hrvatskog narodnog kazališta u Varaždinu.
13) Izložba 180 godina Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin. Od 15. listopada do 15. studenog 2018. na Odjelu za odrasle.
14) Predavanje Ratnički odjel Gradskog groblja Varaždin – u povodu 100. obljetnice završetka I. svjetskog rata. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti povodom Dana otvorenih vrata Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Četvrtak, 6. studenoga 2018. u 18 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
15) Predstavljanje knjige *Korifeji i nastavljači. Eseji o hrvatskim književnicima (1967. – 2017.)* autora Ernesta Fišera. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 25. listopada 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2018.]
16) Svečana dodjela Književne nagrade „Katarina Patačić" za najbolju knjigu na kajkavskom jeziku u 2017. godini. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 18. listopada 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2018.]
17) Predstavljanje knjige *Za Rusiju s ljubavlju* autorice Ines Hrain. Glazbeni dio programa na gitari. Četvrtak, 8. studenog 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2018.]
18) Večer poezije i glazbe u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca) i Dana Grada Varaždina (6. prosinca). Suradnja s Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matković Jaca". Glazbeni dio programa uz gitaru i harmoniku,

čitanje stihova. Petak, 30. studenog 2018. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

Brojni su događaji obilježili **2019.** godinu. Zajednici se predstavilo dvanaest novih publikacija, organizirala su se dva predavanja, svečana dodjela Velike zlatne plakete UHBDR91, pjesničke nagrade „Zvonko Milković" i Književne nagrade „Katarina Patačić", priredila se izložba knjiga i ostavštine Gustava Krkleca te večer poezije i glazbe, a formirao se i jedan okrugli stol. Kao i prijašnjih godina, surađivalo se s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu (pet puta), Varaždinskim književnim društvom (dvaput), Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (četiri puta) te Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca", a sklopljene su i suradnje s Udrugom „Tri rijeke" Ivanić Grad, Udrugom „Ritam misli" Varaždin, Nakladničkom kućom „Tonimir", Udrugom hrvatskih branitelja Domovinskog rata 91. te Društvom prijatelja dvorca Maruševec. Glazba je uveličala osam večeri, dok je čitanja stihova bilo na četirima, a dramskih kazivanja na dvjema večerima. Kao i prošlih dviju godina, održano je osamnaest događaja:

1) Predstavljanje knjige *Nepokošeno nebo* 2, antologija hrvatskoga haiku pjesništva 2008–2018. Urednica Đurđa Vukelić Rožić. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Udrugom „Tri rijeke" Ivanić Grad. Glazbeni dio programa na harmonici. Četvrtak, 7. veljače 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
2) Predstavljanje knjige *Varaždin i sedam anđela* autorice Snježane Skupnjak. Glazbeni dio, čitanje odlomaka. Srijeda, 10. travnja 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
3) Predstavljanje dviju zbirki pjesama: *Slika s anđelom*; *Krhotine vremenskog ogledala* autorice Biserke Težački Kekić. Čitanje stihova. Četvrtak, 4. travnja 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
4) Predstavljanje dvojezičnih zbirki poezije: *Beskonačno/Neskončno* autorice Ljubice Ribić i *Globina strahu/Dubina straha* autora Milana Novaka. Suradnja s Udrugom „Ritam misli" Varaždin. Glazbeni dio na gitari, čitanje stihova. Četvrtak, 28. ožujka 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
5) Predstavljanje knjige *Trošenje nade (Izabrane pjesme, 1959. – 2019.)* autora Ernesta Fišera. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Glazbeni dio na

harmonici, dramsko čitanje stihova. Utorak, 23. travnja 2019. u 19.30, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Noć knjige 2019.]

6) Predstavljanje knjige *M'esečina v gânjku skr'ita* autorice Danke Maroević. Suradnja s Nakladničkom kućom „Tonimir" i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Četvrtak, 16. svibnja 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
7) Svečana dodjela Velike zlatne plakete UHBDR91 Ivici Pepelku, hrvatskom glazbeniku i humanisti. Suradnja s Udrugom hrvatskih branitelja Domovinskog rata 91. Glazbeni dio uz pratnju na gitari. Utorak, 28. svibnja 2019 u 19 sati, dvorana Knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" u Varaždinu.
8) Okrugli stol *Gustav Krklec (1899. – 1977.) – u povodu 120. obljetnice rođenja*. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu te Društvom prijatelja dvorca Maruševec. Četvrtak, 13. lipnja 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
9) Izložba knjiga i ostavštine Gustava Krkleca u povodu 120. obljetnice rođenja postavljena od 13. lipnja 2019. u prostorima Odjela za odrasle Gradske knjižnice.
10) Predstavljanje zbornika radova *Varaždin i sjeverna Hrvatska u desetljeću nakon Velikog rata*. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Petak, 4. listopada 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
11) Svečana dodjela pjesničke nagrade „Zvonko Milković" 2019. za najbolju knjigu pjesama s intimističkom i/ili zavičajnom tematikom. Suradnja s Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Srijeda, 23. listopada 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2019.]
12) Predstavljanje zbirke priča *Prozamanterija* Denisa Peričića i Anite Peričić. Utorak, 15. listopada 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice. [Mjesec hrvatske knjige 2019.]
13) Predavanje *Germanizmi u varaždinskom govoru* povodom Dana otvorenih vrata HAZU 2019. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Srijeda, 13. studenog 2019. u 18 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
14) Predstavljanje knjige *Darovi snova, odzvuci zbilje* autorice Barice Pahić Grobenski. Glazbeni dio programa uz zbor Paulina Warasdin pod ravnanjem Zdenka Kušćera. Utorak, 29. listopada 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

15) Večer poezije i glazbe u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca) i Dana Grada Varaždina (6. prosinca). Suradnja s Novinarsko-literarnom grupom „Jasminka Matoković Jaca". Glazbeni dio programa, čitanje stihova. Utorak, 3. prosinca 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
16) Predavanje *Ferdo Pažur (1845. – 1911.). Zaboravljeni varaždinski klasični filolog i prevoditelj*. Suradnja sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Četvrtak, 21. studenog 2019. u 18 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
17) Svečana dodjela književne nagrade „Katarina Patačić" za najbolju knjigu na kajkavskom jeziku u 2018. godini. Suradnja s Varaždinskim književnim društvom i Ogrankom Matice hrvatske u Varaždinu. Petak, 15. studenog 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.
18) Predstavljanje knjige *Sarine priče i Ivorove mudrolije* autorice Slavice Gazibara. Glazbeni dio programa uz pratnju na gitari, dramsko čitanje. Četvrtak, 12. prosinca 2019. u 19 sati, studijska čitaonica Gradske knjižnice.

Zanimljivo je spomenuti kako se te godine održala i izložba u organizaciji Grada Ivanca – Život *Pod Belom*, utjecaj obitelji Ožegović na svakodnevicu stanovništva belsko-radovanskog kraja – radi čijeg je stvaranja Gradska knjižnica posudila građu iz Zavičajne zbirke *Warasdiniensie*.

U posljednjih je pet godina (od 2015. do 2019.) Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" organizirala ukupno osamdeset i tri događaja (vidljivo je iz Tablice 2.) kojima je lokalnoj zajednici omogućila uvid u građu Zavičajne zbirke *Warasdiniensie*. Uglavnom su to bile književne večeri na kojima su se predstavljale nove publikacije, no priredilo se i nekoliko izložbi, okruglih stolova, večeri poezije i glazbe… Skoro svake godine održalo se jedno predavanje, a tradicionalno se dodjeljivala Književna nagrada „Katarina Patačić" za najbolje djelo pisano na kajkavskom jeziku. Svi su se promotivni događaji odvijali uvečer, između 18 i 19 sati, što većini lokalne zajednice uvijek odgovara jer nije odmah nakon kraja radnog vremena, te krajem tjedna (gotovo uvijek četvrtkom i petkom), kada se zajednica već opuštenije kreće.

Ukupno je 37,35% događaja upotpunio glazbeni dio (harmonika, gitara, vokali…), 21,69% čitanje stihova, a 18,07% dramski dio, što znači da je u pet godina 78,31% događaja uz

službeni dio imalo i dodatan atraktivan program. Svojim su nastupima glazbeni izvođači te dramski umjetnici pridonijeli kvaliteti promocije te su večeri učinili još zanimljivijima, privlačnijim i dojmljivijim. Često su u promociji građe sudjelovali i poznati varaždinski srednjoškolski te sveučilišni profesori (Krešimir Bagić, Vinko Brešić) koji bi govorili o djelima koja su se predstavljala lokalnoj zajednici, dok bi novinari redovito pisali priloge.

Mnogo se u organizaciji promotivnih događaja surađivalo s odgojno-obrazovnim, kulturnim i znanstvenim ustanovama, prosvjetnim udrugama, društvima te pojedincima – čak sedamdeset i devet puta (prikazuje Tablica 3.), dok je Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" jedini organizator bila dvadeset i jedan put. Najaktivniji je suorganizator u zadnjih pet godina bio Ogranak Matice hrvatske u Varaždinu, za što nesumnjivo najviše zasluga može preuzeti njezin predsjednik Ernest Fišer. Istaknulo se i Varaždinsko književno društvo, a sve su češće s godinama i suradnje sa Zavodom za znanstveni rad u Varaždinu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Suradnja s drugim ustanovama i organizacijama uvijek je poželjna jer proširuje resurse kojima određena knjižnica raspolaže te stvara mrežu međusobne podrške, ali i međusobno povjerenje te određenu tradiciju, a upravo to, dade se zaključiti iz provedenog istraživanja, čini Gradska knjižnica „Metel Ožegović" Varaždin.

Tablica 2. Rezultati istraživanja – promotivni događaji.

PROMOTIVNI DOGAĐAJI	**BROJ ODRŽAVANJA**
Predstavljanje novih publikacija	58
Predavanje	4
Svečana dodjela nagrada	7
Program u spomen	2
Okrugli stol	2
Večer poezije i glazbe	5
Izložbe	2
Ostalo (komemorativna večer, razgled, znanstveni skup)	3
Ukupno:	83

Tablica 3. Rezultati istraživanja – suradnje.

SUORGANIZATOR	**BROJ OSTVARENIH SURADNJI**
Ogranak Matice hrvatske u Varaždinu	23
Varaždinsko književno društvo	16
Zavod za znanstveni rad u Varaždinu HAZU-a	8
Nakladničke kuće	12
Narodne knjižnice	1 (2015.)
Škole	1 (2017.)
Vjerske ustanove	1 (2016.)
Udruge, društva, kulturni centri i klubovi	17
Ukupno:	79

7. ZAKLJUČAK

Fond zavičajne zbirke najraznovrsniji je fond u knjižnici i kao takav zahtijeva stručno osposobljeno osoblje koje će temeljito, pronicljivo i odgovorno obavljati stručno-znanstvenu djelatnost prikupljanja, odabira, nabave, obrade, sistematiziranja, zaštite te promidžbe građe. Tome se težilo još od prvih trenutaka osnivanja Zavičajne zbirke *Warasdiniensie* u Gradskoj knjižnici i čitaonici „Metel Ožegović", stoga je ona danas jedna od najcjelovitijih i najkvalitetnije obrađenih zavičajnih zbirki.

Često se ističe kako je zavičajna zbirka neizmjerno vrijedno kulturno blago jer osnažuje pripadnost jednoj kulturnoj, povijesnoj i geografskoj sredini te čuva i obogaćuje identitet lokalne zajednice, no njezina funkcija nije samo obilježavanje zavičaja, već i populariziranje građe koja se u njoj čuva. Razne prigodne izložbe, književne večeri, predstavljanja publikacija, promocije novih jedinica građe, predavanja, znanstveni skupovi, prezentacije i drugi događaji vrsna su prilika promocije građe u lokalnoj zajednici, ali nerijetko i šire. Na taj način korisnicima se osigurava pristup zavičajnoj zbirci te im se pruža uvid u njezin fond.

Budući da je Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" u posljednjih pet godina uspjela organizirati čak osamdeset i tri događaja kojima je promovirala građu Zavičajne zbirke *Warasdiniensie*, i to u samo devet mjeseci (od veljače do prosinca) svake godine, dade se zaključiti kako Knjižnica svojoj lokalnoj zajednici redovito pruža mogućnost uvida u građu tako posebne zbirke. Priređujući kulturne događaje tolikih večeri, Knjižnica se gotovo dvadeset puta godišnje aktivno uključuje u razvoj kulturnog turizma i kulturne industrije te lokalnoj zajednici omogućuje bolje upoznavanje njezina zavičaja i njegove povijesti. Naravno, uvijek ima mjesta za poboljšanje i unapređenje; možda češće prirediti izložbe kako bi se privukla mlađa populacija, upriličiti igrokaz na kajkavskom koristeći djelo zavičajnika, održati predavanje o nekoj rijetko viđenoj publikaciji…

Nekoć su informacije o Warasdiniensii rijetko izlazile izvan uskog kruga, no danas ona više nije toliko zatvorena i nedostupna. Dvadesetak puta godišnje otvara svoja vrata, a s obzirom na to da se na taj način obogaćuje varaždinski život i kulturna scena, može se reći da Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" svojom promidžbenom djelatnošću, kako Vargović (2019) kaže, čini poetiku varaždinskog kulturnog panoptikuma.

8. LITERATURA

1. Dokumentacija Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović” – Zavičajna zbirka Knjižnice 2015, 2016, 2017, 2018, 2019.
2. Fišer, E. (1995). Skica za portret Metela Ožegovića. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović” Varaždin, 1(1), 107–113.
3. Gill, P. (2004). Putovi u budućnost: IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za narodne knjižnice. U T. Pavičić, J. Slobođanac (Ur.), Hrvatske narodne knjižnice u svjetlu IFLA-inih smjernica (str. 13–25). Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.
4. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović” Varaždin. Izvješće o radu i poslovanju Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović” Varaždin za 2019. godinu. URL: http://knjiznica-vz.hr/images/stories/izvjesceoradu2019.pdf. (14. 6. 2020.)
5. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”. Digitalizirana zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović” Varaždin. 2020. URL: http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/.(16. 6. 2020.).
6. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”. O knjižnici. 2020. URL: http://knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=39&Itemid=75. (2. 6. 2020.)
7. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”. Odjel za djecu. 2020. URL: http://knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=51&Itemid=102. (9. 6. 2020.)
8. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”. Odjel za odrasle. 2020. URL: http://knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=99. (9. 6. 2020.)
9. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”. Povijest knjižnice. 2020. URL: http://www.knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=62&Itemid=111. (2. 6. 2020.)
10. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”. Zbirke Gradske knjižnice. 2020. URL: https://knjiznica-vz.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=59&Itemid=109. (9. 6. 2020.)
11. Hebrang Grgić, I. (2011). Dar kao način izgradnje zbirki u hrvatskim narodnim knjižnicama. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 54(3), str. 95–106.

12. Herceg, J. (1995). Razvoj Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda" od 1959. do 1988. godine s projekcijom razvoja do 2000. godine. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 89–102.
13. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice, ur. Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb 2011.
14. Indir, I. (2012). IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 55(1), str. 124–132.
15. Katalog izložbe (13. 9. – 30. 11. 2019.) Život *Pod Belom*. Utjecaj obitelji Ožegović na svakodnevicu stanovništva belsko-radovanskog kraja, Ivanec 2019. Autorica teksta i postav izložbe: Ana Škriljevečki.
16. Katalog izložbe (15. 10. – 15. 11. 2018.) 180 godina Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, Varaždin 2018. Autorica teksta i postav izložbe: Andreja Toljan.
17. Knjižnice. Narodne knjižnice. Hrvatska enciklopedija. URL: https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130. (15. 4. 2020.)
18. Kraš, M. (1995). Neki momenti iz djelovanja Ilirske čitaonice. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 7–18.
19. Kraš, M. (1995). Warasdiniensia – Zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda" Varaždin. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 63–68.
20. Kraš, M. (2019). Povijesni razvoj i djelovanje Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda" i „Metel Ožegović" Varaždin (1947. – 2007.). Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin, 30, str. 565–585.
21. Mesić, Đ. (1988). Građa i informacije u zavičajnim zbirkama narodnih knjižnica i načini prikupljanja. Informatologia Yugoslavica, 20(3-4), str. 209–217.
22. Milčetić, V. (1995). Osnivanje Ilirske čitaonice u Varaždinu. Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin, 1(1), str. 1–5.
23. Pejić, I. (1996). Zavičajna zbirka narodne knjižnice „Petar Preradović" Bjelovar. Bjelovar: Prosvjeta.
24. Pejić, I. (1998). Zavičajna zbirka kao jedan od oblika djelovanja knjižničara u društvenoj zajednici. Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 39(1-2), str. 111–117.
25. Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Gradske knjižice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin. Varaždin 1999.

26. Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, Narodne novine, 52/2005. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_04_52_1001.html. (27. 5. 2020.)
27. Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. (2009). URL: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf. (28. 5. 2020.)
28. Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 58/99. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/1999_06_58_1071.html. (25. 4. 2020.)
29. Strategija razvoja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj do 2015. godine. Nacrt prijedloga. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2014/01/Strategija-razvoja-narodnih-knji%C5%BEnica.pdf. (20. 4. 2020.)
30. Štimac, J. (2017). Narodne knjižnice u Varaždinskoj županiji. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović" Varaždin.
31. Tadić, K. (1994). Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja.
32. Toljan, A. (2019). Pregled razvoja zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin s naglaskom na njezine posebitosti. Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin, 30, str. 623–636.
33. Tošić-Grlač, S., Hebrang Grgić, I. (2011). Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. U J. Leščić (Ur.), Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama (str. 51–64). Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.
34. Tošić-Grlač, S. (2010). Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. U N. Breslauer (Ur.), Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu (str. 307–314). Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu.
35. UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice. (1994). Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 37, 3/4, str. 251–254. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm. (19. 4. 2020.)
36. Vargović, E. (2019). Varaždinski kulturni panoptikum Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović" Varaždin (1991. – 2017.) Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin, 30, str. 587–621.
37. Vuković-Mottl, S. (1975). Zavičajna zbirka. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 21(1/4), str. 17–25.
38. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, Narodne novine, 105/1997, NN 5/1998, NN 104/2000, NN 69/2009.

39. Zavičajna zbirka. Hrvatska enciklopedija. URL: https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66968#top. (3. 4. 2020.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Metel Ožegović. 18
Slika 2. Poziv za osnivanje čitaonice u Varaždinu. 18
Slika 3. Odjel za odrasle. 20
Slika 4. Odjel za djecu, Odjel za mlade i Odjel strane literature. 21
Slika 5. Ogranak Banfica. 22

POPIS TABLICA

Tablica 1. Nabava građe za Warasdiniensiu. 24
Tablica 2. Rezultati istraživanja – promotivni događaji..... 40
Tablica 3. Rezultati istraživanja – suradnje. 41

Promocija zavičajne zbirke narodne knjižnice u lokalnoj zajednici na primjeru Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović” Varaždin

Sažetak

Narodne knjižnice kao javno dostupna kulturna, informacijska i obrazovna središta imaju veliku ulogu u životu svakog stanovnika lokalne zajednice. One svakodnevno svojim korisnicima pružaju informacije za cjeloživotno učenje te promiču pismenost i čitanje dajući im na korištenje građu pohranjenu u knjižničnim zbirkama. Većina te građe dostupna je za posudbu i korištenje izvan knjižnice, no ne i građa pohranjena u zavičajnoj zbirci.

Cilj je ovoga rada prikazati promociju zavičajne zbirke narodne knjižnice u lokalnoj zajednici, odnosno načine na koje stanovnici te zajednice mogu pristupiti građi zavičajne zbirke i steći u nju uvid preko različitih izložba, obilježavanja obljetnica rođenja ili smrti poznatih ličnosti, skupova, projekata, radionica i drugih događanja koja organizira matična knjižnica. Istraživanje će se provesti na području grada Varaždina, u Gradskoj knjižnici i čitaonici „Metel Ožegović” Varaždin čija je zavičajna zbirka poznata pod imenom Warasdiniensia.

Najprije će se govoriti o ulozi zavičajne zbirke u narodnoj knjižnici, zatim o samom pojmu te građi koju zbirka obuhvaća i njezinim zadacima, a potom će se prikazati Zavičajna zbirka *Warasdiniensia* i načini na koje ju je matična knjižnica u lokalnoj zajednici promovirala zadnjih nekoliko godina.

Ključne riječi: zavičajna zbirka, narodna knjižnica, promocija, Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”, Warasdiniensia

The promotion of a public library's local collection in the local community on the example of „Metel Ožegović" Varaždin Public Library

Summary

Public libraries, as publicly available cultural, informational and educational centers, represent a big role in every inhabitant of the local community. On a daily basis, they provide users with information for lifelong learning and promote literacy and reading by giving materials stored in libraries' collections. Most of those materials are available for borrowing and using outside of the library, except materials kept in the local collection.

The goal of this paper is to present the promotion of a public library's local collection in the local community, precisely the ways in which inhabitants of the local community can access to materials of the collection and gain insight through various exhibitions, celebrating anniversaries of a significant persons' date of birth or death, gatherings, projects, workshops and other events organized by the main library. The research will be carried out on the territory of the city Varaždin, in „Metel Ožegović" Varaždin Public Library, whose local collection is known under the name Warasdiniensia.

The paper first deals with role of a local collection in a public library, then with the term itself and materials which the collection obtains, as well as its tasks, and finally, with the Local collection *Warasdiniensia* and how it was promoted by the main library in the local community through the past few years.

Key words: local collection, public library, promotion, „Metel Ožegović" Varaždin Public Library, Warasdiniensia